

lis subtilitate, circa aliquorum testium impubertatem, que inspectis regulis generalibus probationis indifferens, non prebet in testibus defectum omnimodum, quoties sunt proximi pubertati, juxta distinctionem, de qua apud Farin. de testibus, quest. 58. cum aliis infra in Romana testamenti de Maldensibus, disc. 26.

Præterea in ea questione, an mixtura causæ piæ sublineat etiam disposita ad causas prophanas, quidquid varient DD. ex congestis per Riccium in add. ad Tiraquell. de privill. pia cap. 4. cap. 80. & Rubicum de testam. ad piæ causas, cap. 54. & sequent. præsertim cap. 59. Ea videtur vera distinctio, quod aut agitur de prophano, seu temporali emolumento, quod accessorie, & consecutivè pio operi admixtum sit, ut erat in presenti casu, & in altero, de quo disc. sequent. & tunc verior sit affirmativa, nisi vehemens urgeat suspicio, quod opus pium sit affectatè positum tanquam color, quæsitus, ut supra.

Aut agitur de dispositionibus omnino separatis, ac inter se non connexis, quarum aliqua fit ad causas piæ, aliæ verò ad prophanas, & tunc, Aut pia dispositio est jure legati peculiariter, quod etiam ab intestato sublineri potest, adeo ut in efficacia aliarum dispositionum prophanarum cedat commodò venientium ab intestato, & tali casu mixtura non suffragetur; Aut est jure institutionis universalis, unde prædictæ invaliditatis emolumentum esset ipsius causæ piæ, & secus, idque ratione æquitas, & justitiæ naturalis, quoniam sicuti Ecclesiæ, & pia causa, spiritus juris positivè solennitatis, ad sui favorem vult, ut attendatur æquitas, seu veritas naturalis, ita justum, ac æquum, & rationabile est, ut id cum alia fervet, neque præter disponentis voluntatem bona retineat, ut iis quæ habentur supra, disc. 12. & disc. præcedent. & alibi, & hic erat casus, dum pia causa erat scripta hæres universalis.

Dicebam verò hæc ad superabundantiam, & quatenus etiam subsisteret, ut hæc voluntas in prophanis dispositionibus esset ex jure positivo imperfecta. Verum id cessabat dupliciter; Primum quia in actu intervenerat novem personæ, scilicet Notarius, Juxta ad contractus, & septem testes, unde quando etiam demendi essent quatuor testes impuberes, adhuc supererant quinque sufficientes ad legata, vel simplicem ultimam voluntatem, cujus jure actus ob clausulas salutaris sublineri poterat, etiam inspecto rigore juris civilis.

Et secundo quia dicti quinque habiles, imò, & quatuor, abundabant ad subsequendum testamentum etiam ad causas prophanas, juxta dispositionem text. in cap. cum esset, de testam. præsertim quia dicti testes idonei, suppleti erant à dictis aliis quatuor, qui saltem alios bene adminiculabantur, ex iis, quæ habentur infra in Tuderina disc. 25. & in aliis; Quia verò causæ necessitas non exigebat, hinc proinde, juxta laudabilem Curiam stylium, assumpta non fuit questio, an in Regno Neapolitano in prophanis admittenda sit hæc testandi forma, necne, & de quo agunt Magdal. de num. test. part. 2. cap. 8. num. 20. cum seqq. Rubicus de testam. cap. 33. num. 69. apud quos concordantur.

COMEN. LEGATORUM, PRO JO. BAPTISTA, ET ALIIS, CUM FRANCISCO DE TURRICELLIS.

Causa decisus per Rotam pro Jo. Baptista, & Consortibus.

De eadem materia, an scilicet disposita ad piæ causas in minus solemnitate, suffragentur circa prophanum excessivum emolumentum, quod pio operi ad favorem conjunctorum assignatum est: Et an solemnitates prescriptæ in testamento cæci, requirantur in dispositionibus ad piæ causas.

S U M M A R J U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutio causæ.
3 De solemnitatibus in testamento eorum, an requirantur pro forma præcisa, vel sufficiat equipollens.
4 Quod dictæ solemnitates non procedant in dispositionibus ad piæ causas, & quid inter liberos.
5 Cappellanie erectæ sine autoritate Ordinarii sunt laicales.

6 An legatum factum cum assertione pietatis consanguineo sit pium.

7 Declaratur conclusio, de qua num. 4.

8 Emolumentum quod præstatur pro sacrificio Missæ, vel alio opere spirituali, est accessorium, & dicitur etiam pium.

9 Non potest una, & eadem dispositio esse eodem tempore valida, & invalida, & quando secus.

D I S C. XVIII.

Catharina Turricella, luminibus orbata, in testamento condito non servata forma, que in testamentis cæcorum prescripta est, per text. in l. hac consultißima, C. qui testam. sac. poss. inter cætera reliquit scuta 10500. pro cappellania obtinenda per consanguineos pro tempore, cum onere sex Missarum quolibet mense, deputato per ipsam testatricem Jo. Baptista primo cappellano; Cümque Franciscus filius, & hæres, ob testamenti nullitatem à dictæ forme defectu resultantem, legata solvere recusaret; Hinc introducta causa coram A. C. prodit sententia absolutoria à legatis prophanis, condemnatoria verò dicti legati pro cappellania, tanquam pii; Devolutaque per appellacionem causa in Rota coram Albergato sub diebus 11. Decembris 1651. & 26. Februarii 1652. pro dicti legati solutione, approbando judicatum, prodierunt resolutiones, quibus hæres accessit.

In disputacionibus igitur habitis, coram A. C. coram quo scripti pro omnibus legatariis, actum fuit de validitate, vel invaliditate omnium legatorum, atque decisio pendebat à puncto, an solemnitates prescriptæ in dicta l. consultißima, percuterent formam præcisa, que adimpleri non posset, per æquipollens, vel potius istud sufficeret; Ista enim secunda parte posita resultat, ut consilio de actus sinceritate, unde cesset ea suspicio, ob quam solemnitates inducæ sunt, disposita etiam ad causas prophanas valeant, ex iis, que cæteris relatis habentur apud Hond. cons. 58. num. 18. lib. 2. Menoch. l. 4. præf. 6. n. 2. Michaloz. de cæco, muto, & surdo, cap. 6. num. 28. Burgos de Pax ad l. 3. Tauri, nu. 1298. ubi ex nu. 1293. plenè agit de hac materia testamenti cæcorum, de qua agitur etiam infra, disc. 33.

Quatenus autem pertinet ad punctum disputatum in Rota, super dicto legato factò in causam d. cappellani, restricta fuit disputatio ad ejus qualitatem, an scilicet illud dicendum esset pium, vel prophanum, Posito enim, quod esset pium, idem scribentes pro hærede, admittent dispositionis validitatem, ad terminos text. in cap. relatum, de testam. quoniam ex eadem ratione in precedentibus pluribus insinuat, ut pia causa juris civilis solennitatis non subiaceret, sed solum attendatur imperfectio voluntatis, valida est dispositio etiam cæci, ut in his terminis specialibus, cæteris relatis Tiraq. & Aden. de privill. pie cause, cap. 10. Vasquez illustr. contr. cap. 103. num. 15. Magdalen. de num. test. part. 2. cap. 4. numer. 54. & seq. Mant. de consuet. lib. 6. tit. 3. nu. 21. Eugen. cons. 63. lib. 2. Add. ad Comitul. dec. 155. in fin. Et quid inter liberos Giovagnon. cons. 5. cum seqq. l. 2. Scraph. decif. 966. cum aliis per Add. ad Comitul. ubi supra.

Insistebant tamen in eo, quod cum hujusmodi cappellania erecta non esset cum autoritate Ordinarii, dici non poterat beneficium Ecclesiasticum, sed res merè temporali, adeo ut etiam laici, & infantes, aliaque Ecclesiasticorum beneficiorum incapaces eam obtinere possent, juxta decif. 125. & 151. Penia, Burat. dec. 1. nu. 7. & seq. & habetur pluries in sua materia sub tit. de Benef.

Quòdque ubi etiam pro emolumento proportionato celebrationi Missarum dicti posset dispositio ad piæ causas, non tamen dicenda esset talis, quoad excessivum cedere debentem ad commodum consanguineorum, cum quibus potius ex causa prophanæ sanguinis, dispositum censetur juxta deducta apud Franch. decif. 565. Cavaler. decif. 212. & 377. cum aliis per Rotam in Romana hereditatis 1. Aprilis 1658. & 16. Junii 1659. coram Albergato, que prodierunt in casu, de quo infra, disc. 50. ubi principaliter agitur de validitate testamenti minoris ad favorem curatoris, incidenter verò de hoc puncto, an id quod dicitur relinqui carnaliter, vel spiritualiter conjuncto sub expressione charitatis, vel pro amore Dei, dicatur legatum pium, necne, & habetur etiam disc. seq.

His tamen non obstantibus; Scribens pro legatariis (etiam in sensu veritatis,) contrarium credebam probabilius, ideoque resolutiones, juxta ac probabiles viæ fuerunt; Quatenus enim pertinet ad primum fundamentum, 7 ut

ut ob cessantem formalem erectionem, cum autoritate Ordinarii, ista cappellania decidenda esset merè prophana; Id continet æquivocum clarum, quoniam aliud est agere, a beneficium sit verè Ecclesiasticum ad effectum, ut cadat sub regulis beneficiabilibus, ad quem effectum discretivè hujusmodi cappellanie dicuntur laicales, ut in dicta sua materia sub tit. de Beneficiis; Aliud verò, an dispositio sit pia, vel prophana; Quoniam autem ad veritatem disc. præced. ac etiam sub tit. de Alien. & Consortib. disc. 1. Stant bene simul, opus esse pium, & tamen non esse Ecclesiasticum ad alios effectus, ideoque non esse bona consequentia, non esse Ecclesiasticum, ergo non est pium, sed prophanum.

Quo verò ad alterum motivum; Dicebam idem, de quo disc. præced. quod scilicet sacrificium Missæ est inæstimabile, atque quodcumque magnum temporale emolumentum, quod sacerdoti celebranti detur, semper est modicum, & consequitivum, ideoque ad regulandam dispositionem, attendendum est ipsum pium opus in ea principaliter demandandum, non autem temporale emolumentum accessorium, & consequitivum; Ac etiam quia implicat, ut una & eadem individua dispositio, diverfo jure censeri valeat, eodemque tempore sit valida, & invalida contra principium, super quo plura colligit Barbof. axiom. 135. nu. 7. Nisi, (disc. præced. advertitur) facti circumstantiæ diverfomode fudeant, quia nempe privatus, cum fraudis suspicione captare velit pingue emolumentum ex ultima voluntate imperfecta, minisque solenni, adijciendo pro colore aliquid modicum pium onus celebrationis missarum, vel simile, quod cum modico incommodo pro alium expleri potest, tunc enim incumbit solum hæredi faciendi celebrare missas, vel aliud opus à moriente volitum adimplendi; Hæc autem suspicio in presenti omnino cessabat ex facti qualitate.

ROMANA LEGATORUM, PRO CLERIA TORSELLINA, CUM SOCIETATE SANCTISSIMÆ TRINITATIS PEREGRINORUM.

Causa disputatus coram Prelato deputato per Protectorem, & resolutus pro Cleria.

An legatum relictum consanguineo, cum assertione, quod fieret ex charitate, dicatur pium, adeo ut debeatur ex minus solemnibus dispositione: Et quid ubi Ecclesiæ, vel pia causa est heres universalis, an teneatur ad legata prophana relicta in testamento minus solenni; Et in incidenter, an secundum legatum censetur cumulativum, vel ademptivum cum primo.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 An secundum legatum censetur cumulativum, vel ademptivum remissivè.
3 Legatum factum consanguineo est prophanum, etiam si dicatur fieri ex pietate.
4 Verbum charitas quid significet.
5 De distinctione duplicis causæ piæ.
6 De interpretatione dicti verbi, de quon. 4.
7 De tractantibus questione, de qua n. 3.
8 Et quando proprie dicatur dispositio prophana, vel pia.
9 Elemosyna est danda potius conjunctis, quam extraneis, & quod secus facientes male agunt.
10 De circumstantiis ob quas in legatario intret ratio pietatis.
11 Quod ista suæ questio facti ex istius qualitate decidenda.
12 An, & quando testamentum ad piæ causas suffragetur etiam quoad prophanas dispositiones.
13 Attenditur bona fides, ac sinceritas actus.
14 De circumstantiis attendendis pro bona, vel mala fide regulanda.

D I S C. XIX.

Amillius Pignanellus, qui juxta frequentem humanam stultitiam, à Salamone exagratam, cum magna parsimonia, propriæ anime nil concedendo, magnum affem comparaverat, testamentum, & primos codicillos fecit, quos confessario tradidit exhibendos post ejus mortem, istaque sequuta, alii posteriores codicilli à se scripti, & subscr.

pti, ac sigillis muniti, in proprio scrinio reperiuntur; Quibus omnibus publicatis, compertum est, quod heredem instituebat in testamento Societatem Sanctissimæ Trinitatis peregrinorum, & convalescentiarum, in primis omnium codicillis, inter alia legata relinquerebatur Clericæ consobrinæ ex charitate scuta bis mille, in postremis verò relinquerebatur eadem ex eadem causa charitatis, scuta mille, ea conditione adjecta, ut hoc legatum relictum censeretur pro omni, & toto eo, quod ab ejus hereditate pretendere posset; Hinc proinde orta est controversia inter heredem, & legatariam coram Jure per dictæ societatis Protectorem deputato; qui ad legatarie favorem pro utriusque legati assequutione pronuntiavit, idemque puto, quod gestum sit per judicem appellacionis, unde propterea Societas acquievit.

In disputacionibus autem, coram uno, vel altero Jure habitis, (in quibus pro legataria scribebam,) duo erant controversiæ puncti; Primum scilicet super dictorum legatorum debito in genere, cum Societas hæres utrumque negaret, ex eo quod codicilli in quibus continerantur, essent informes, ac non haberent solemnitates, que in prophanis dispositionibus necessarie sunt; Et secundo, posito quod dicti codicilli essent validi, & obligatorii, an deberetur utrumque legatum, vel potius secundum futurorum mille tantum, & sic an istud esset ademptivum, vel cumulativum primum.

De hoc secundo habetur actum in sua particulari materia sub tit. de Legatis, ubi pluries agitur, an & quando secundum legatum ad favorem ejusdem personæ, sit cumulativum, vel ademptivum.

Quatenus vero pertinet ad primum, ille in duas inspectiones subdividitur; Primum scilicet, an ista legata dicenda essent pia, adeo ut in eis, non obstat defectus solennitatum, sed intrat dispositio text. in cap. relatum, de testamentis; Et secundo, an posito quod jure prophanæ dispositionis regulanda essent, adhuc tamen illa solvi deberent per heredem, que est causa pia, cum quia solennitates juris positivi non attenduntur, unde propterea dispositio dicti text. in cap. relatum, tam activè, quam passivè, locum habere deberet.

Quoad primum; Scribentes pro hærede deducebant eandem conclusionem insinuatam disc. præced. cum ibi allegatis, ad probandum quod ubi agitur de dispositione facta ad favorem sanguine conjuncti, illa potius referenda sit ad causam naturalem conjunctionis sanguinis, quam ad aliam pietatis, ideoque, non pia, sed prophana dispositio censenda sit, quamvis amore Dei, seu pro salute animæ, fieri dicatur.

Clarius verò in hac facti specie, in qua, dicta pietatis, vel religionis causa non exprimitur erga Deum, vel animam propriam, sed adhibetur solum terminus, seu vocabulum charitatis, quod est æquivocum, & aptum convenire etiam causæ naturali, cum verbum charitas congrue etiam valeat dilectionis humanæ, que erga conjunctos, vel amicos, ac benevolos habeatur; Ideoque duplex piæ causæ species in jure consideratur; Una que respicit amorem Dei, ac salutem animæ; Et altera, que dicitur pia legaliter, non autem spiritualiter ad certos effectus, non autem ad istum, ut exemplificari solet in legato libertatis, ex deductis dec. 74. num. 10. & seq. & nu. 21. cum seq. part. 2. diverf. ubi concord.

Quod bene comprobati dicebant ex eo, quod in aliquibus legatis factis amicis, & familiaris non indigentibus, etiam de summis notabilibus, idem charitatis terminus, seu vocabulum adhibetur, unde propterea constat quod esset consuetudo loquendi testatoris, ita explicandi amorem, ac benevolentiam sub hoc vocabulo charitatis.

His tamen non obstantibus, contrarium dicebam probabilius (etiam in sensu veritatis per Judicem quoque 7. agnita;) In hac etenim questione in qua nostri majores se involvissent videntur, ut patet ex relatis per Magdalen. num. test. part. 2. cap. 3. numer. 37. cum seq. Sura. de alim. tit. 8. privill. Franch. decif. 565. ubi Aden. Marcian. jun. resp. 3. part. 1. Rubi. de testam. cap. 73. apud quos cæteri; Vera, & germana distinctio videtur, quod: Aut nulla legandi causa expressa est, sed ex legatarii paupertate cadere valeat dubitatio, an magis ex motivo sanguinis, quam ex illa pietatis, legatum factum sit, & tunc in dubio, potius causæ naturalis sanguinis, quam alteri pietatis, dispositio referri debeat.

Aut expressum est motivum pietatis, illud autem qualitatè legatarii incongruum sit, quia nempe sit bene provius, & tunc

& tunc verus est, ut iste dicatur color questus, ut pluries expertus sum, quod ex affectata cautela Notariorum, vel partium citra intentionem testantis id adici solium sit; Aut demum, attenda qualitate personae, congruat pietatis motivum, quia nempe conjunctis dici mereatur pauper, cui charitatis, ac pietatis terminus recte conveniat, & tunc testatoris istud motivum explicante, nulla lubeffe videatur congrua ratio, cur ipsius testatoris expressioni deferendum non sit.

Elemosyna siquidem, juxta bene ordinatam charitatem, magis distribuenda est conjunctis, ac proximis, quam extraneis, ex iis, quae ceteris relatis deducuntur per Franch. decis. 190. ibique A. dd. & plenè per Rub. de testam. cap. 73. num. 70. & seq. & num. 87. & seq. ubi plura de more colligit (magnam offendendo lecturam,) contra eos qui habentes pauperes conjunctos, istis neglectis, Ecclesiae, vel pie causa relinquant.

Hinc proinde, cum in hac facti specie ageretur de nobili matrona, vidua, & sene, aliquibus infirmitatibus subiecta, de fortuna bonis partem provisa, atque numerosa familia gravata, utque attenda ejus conditione, pauper dici poterat, atque hujusmodi legata in summa scutorum trium mille, habita proportione ad hereditatem dictae pie Societati relicta, quam supponebam esse valoris circiter 80. m. importabant quamdam elemosynam, factam ex illa saltem morali obligatione, quae late ceteris relatis exegeratur per Rub. ubi supra; Et propterea illa videtur quaestio potius facti, quam juris pro facti qualitate prudenti arbitrio decidenda.

Ex his autem, inanis remanebat altera inspectio, an dicti codicilli non solemnes, suffragarentur pro hujusmodi legatis necne, quoniam posita pietate dispositionis, ita cessabat quaestio in radice; Verum ubi de illa agendum esset, an scilicet testamentum ad pias causas, valeat etiam quoad dispositiones prophanas; Deducerem eadem, quae habentur supra, dis. 12. & in aliis, quod scilicet difficultas cadere posset, quando in testamento, vel alia ultima voluntate imperfecta, adesse solum quaedam mixtura accidentalitatis, vel accessoria causae pie, puta legatorum, adeo ut, id quod ad causas prophanas dispositum est, atque ex hoc defectu indebitum remaneat, cedat commodo legitimi haereditatis, & tunc intrare potest opinio dividendi dispositiones, subintendendo scilicet piam, & reprobandam prophanam; Sed ubi ipsa pia causa infirmata est haeres, ut videtur propterea id quod legatarius tolleretur, ipsi pie causae accresceret, tunc ex regula, quod quisque iuris, & ex altera ratione d. dis. 12. & in aliis pluries infirmata, quod Ecclesia, & pia causa generaliter juris positivum sollemnitate negligere debet, ac potest, solumque procedendum est cum veritate naturali, iustum, ac rationabile non est, ut disponentis voluntatem scindat, atque obtineat ea bona quae sicut, quod defunctus, non sibi, sed alteri relinquere voluit.

Potissimè ubi (ut in hac facti specie, dispositio bonam fidem, ac sinceritatem praeserferat, omnemque tollat machinationis suspitionem, quod scilicet affectatè, causa pia, vel Ecclesiae haeres instituta esset cum minori emolumento, ut ita majus esse valeat illud eorum, pro quibus dispositiones cantant, adeo ut, non improbabile de sincera, & perfecta defuncti voluntate dubitari valeat, pro facti qualitate, ut in praecedentibus advertitur.

Ista verò suspicio in hac facti specie cadere non poterat, stante modestitate legati comparative ad hereditatem; Ut enim advertitur infra in Avenionens. dis. 39. ac etiam in Romana de Martinis, dis. 33. Verisimile, vel inverisimile, sive magnum, vel respectivè modicum interesse, in hac materia totum regulat; Si enim aliqua machinatio in hoc facti debuisse ex parte hujus legatariae, utique, vel totam hereditatem, vel saltem longè majorem summam pro se captare studisset; Ac ulterius omnis suspicio penitus abierat, ex qualitate istius mulieris, quod non agebatur de testamento, vel codicillis conditis aliena manu per graviter infirmum, quod casu hujusmodi suspiciones, vel quaestiones intrant, sed omnia confecta erant per ipsum testatorem, nam propria accurate, ac in statu valetudinis, ideoque de naturali veritate, ac sinceritate actus non erat dubitandum.

Et quamvis in milite, contrarium in jure dispositum sit, ut etiam codicillis haereditas adimi valeat, an text. in l. militis,

13 vel Ecclesia haeres instituta esset cum minori emolumento, ut ita majus esse valeat illud eorum, pro quibus dispositiones cantant, adeo ut, non improbabile de sincera, & perfecta defuncti voluntate dubitari valeat, pro facti qualitate, ut in praecedentibus advertitur.

14 Ita verò suspicio in hac facti specie cadere non poterat, stante modestitate legati comparative ad hereditatem; Ut enim advertitur infra in Avenionens. dis. 39. ac etiam in Romana de Martinis, dis. 33. Verisimile, vel inverisimile, sive magnum, vel respectivè modicum interesse, in hac materia totum regulat; Si enim aliqua machinatio in hoc facti debuisse ex parte hujus legatariae, utique, vel totam hereditatem, vel saltem longè majorem summam pro se captare studisset; Ac ulterius omnis suspicio penitus abierat, ex qualitate istius mulieris, quod non agebatur de testamento, vel codicillis conditis aliena manu per graviter infirmum, quod casu hujusmodi suspiciones, vel quaestiones intrant, sed omnia confecta erant per ipsum testatorem, nam propria accurate, ac in statu valetudinis, ideoque de naturali veritate, ac sinceritate actus non erat dubitandum.

15 Et quamvis in milite, contrarium in jure dispositum sit, ut etiam codicillis haereditas adimi valeat, an text. in l. militis,

ROMANA TESTAMENTI ET CODICILORUM, INTER MONASTERIA CONVERTITARUM, ET PUELLARUM MENDICANTUM.

Discursus in congressu pro veritate.

An haereditas directo in testamento relicta Ecclesiae, vel pia causa, revocari, seu adimi valeat per codicillos favore alterius pie causae. Et incidenter, an pia causa detrahat trebellianicam contra aliam piam causam.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Haereditas codicillis dari, & adimi non potest.
3 Eriam favori pie causae, si alia pia causa est haeres.
4 De ratione ampliationis, & n. 14.
5 In limite est contrarium, & quare argumentum ad piam causam non procedat.
6 Trebellianica detrahitur per piam causam contra aliam piam causam.
7 Contrarium ejus quod habetur num. 3. ut codicillis adimatur haereditas.
8 Item contrarium ejus, de quo n. 6. & infra n. 12.
9 Quod verior sit opinio, de qua n. 7. & de ratione.
10 Et quod non sit privilegium, sed quia se exigeratio.
11 Et de simili testamento militari, vel inter liberos.
12 De conclusione, de qua num. 6. & 8.
13 Testator non potest facere, ut codicillis haereditas detur, vel adimatur, sed potest prohibere trebellianicam.
14 Respondetur ad rationem, de qua num. 4.

D I S C. XX.

Postquam Afcianus Rivaldus qualificatus Praelatus, testamentum condiderat, in quo haereditem scriperat Monasterium mulierum penitentium, quae vulgo Convertite nuncupantur in via curfus, in postremis codicillis mandavit, ut totum id, quod in testamento ad favorem dicti Monasterii dispositum, censeretur dispositum ad favorem Conservatorii puellarum mendicantium; Cumque administratores Monasterii, sequuta morte testatoris, praetenderent quod haereditas in testamento relicta, non potuissent in codicillis adimi, quod quae propterea sibi debuit esse titulus haereditarius, cujus ratione sibi debita esset trebellianica pro ejusdem haereditatis restitutione jure obliquo fideicommissi, quod ex codicillis resultat; Ego verò effem utriusque pii loci deputatus; Hinc benevolè statutus fuit congressus coram doctissimo Praelato dicti Monasterii iudice, de quo pluries mentionem facio, praesertim sub tit. de feud. dis. 5. in quo congressu, meum votum fuit, quod dicti Monasterii praetentio probabilè fundamentum non haberet, eique alii adhaeserunt, idque controversiae finem dedit.

Motivantes pro dicto Monasterio primo instituto in testamento; Dicebant, quod ei iuris regula assisteret, ut scilicet haereditas, codicillis dari, vel adimi non valeat ex text. in l. quidam, §. si. ff. de condit. institut. l. 2. C. de codicillis. §. codicillis instit. eod. cum plur. concord.

Neque dictae regulae obviare dicebant, quod codicilli concepti essent ad favorem pie causae; Tum ex regula convalidationis privilegiorum inter aequè privilegiatos, de qua supra, dis. 15. cum aliis per Tiraquel. & Adden. de priv. pie caus. cap. 26. & Clarin. contrav. 39.

Tum claritè, magiquè stringenter, ex doctrina Bald. in l. 1. C. de sacros. Eccl. num. 146. & seq. ubi in specie firmat, ut dicta regula procedat, quamvis in codicillis favore pie causae dispositum esset, assignata ratione, quod scilicet testator, eligendo codicillari potius, quam testari, elegisset videatur viam incompetentem ad disponendum jure directo; Et consequenter quod ita adesse dicatur defectus voluntatis, quem utpote juris naturae, favor causae pie non supplet; Atque doctrinam Bald. sequuntur Alexan. in l. 2. C. de codicillis. n. 1. & alii relati per Valquez de success. creat. lib. 3. §. 25. num. 9. (qui hinc inde distulit, atque nihil firmando relinquit cogitandum,) & Cestiri. (qui remissivè loquitur nihil firmando) lib. 4. contrav. cap. 3. n. 9.

Et quamvis in milite, contrarium in jure dispositum sit, ut etiam codicillis haereditas adimi valeat, an text. in l. militis,

15 ff. de melior. restam. cum concordant per Valquez d. §. 25. num. 15. Boss. de rest. militaris. tit. 11. §. 2. num. 35. & seq. Considerari solet tamen ratio differentiae ab eodem Bald. & aliis assignari solita, quod scilicet in milite intrat excusatio ratione militaris simplicitatis, quae ratio non militat in pagano, qui praesumitur scire, vel scire tenetur juris dispositionem, cujus ignorantia non excusat.

Araque ad movendum, quod hujus quaestioni nullus esset effectus, dum hic versatur solum circa detractionem trebellianicæ, quae non datur contra piam causam; Respondent autem eadem regula convalidationis privilegiorum, quod quae propterea privilegium, quod pie causae competit, ut contra eam non detur detrahitur falcidia, vel trebellianicæ, non procedat contra aliam piam causam aequè privilegiatam, & consequenter ut haeres pia causa, detrahat trebellianicam, & falcidiam alia pia causa, ex iis, quae late refert Clarin. (qui disputat quaestionem ad partes) d. contrav. 139. & seq.

Et converso motivantes pro Conservatorio vocato in codicillis, dicebant, quod contraria opinio, ut adinstar privilegii militaris, favore pie causae possit codicillis adimi haereditas testamento relicta, esset verior, magisque communis, allegando ad id Bart. conf. 66. n. 2. lib. 2. in l. 1. Cod. de codicillis. n. 2. in tertio limbo. Gngiel. de Benedic. in cap. Raymurus. §. 3. num. 58. Balazar. de Thom. tract. 10. de dis. post. ad pias caus. cap. 43. num. 92. Fufat. conf. 94. ubi in specie contra aliam piam causam.

Quoque in omnem casum, nullius exinde resultaret effectus, eo quia verus esset, ut privilegium pie causae non patenti detractionem trebellianicæ, vel falcidiae, locum haberet etiam contra aliam piam causam, ut firmat alii praeter collecti per Clarin. d. contrav. 139. & refer etiam hinc inde Rota, quae nihil decidit de l. 1. num. 3. part. 10. recent. & habetur magis ex professo actum in sua sede sub tit. de legit. & detractione.

Mihi autem verior visa est haec secunda opinio, ideoque fuit in voto cui ceteri adhaeserunt, quod praesentio dicti Monasterii probabilitatem non haberet; Tum quia dicta praetentio opinio Bart. maiorem autoritatum assistentiam habere videtur, Tunc clarior ob convincentem rationem in praecedentibus pluries infirmata, ac etiam sub tit. de fideicommiss. dis. 108. ut pia causa, cum naturali jure, solaque naturali veritate regulanda sit, ideoque non admittat Juris civilis distinctiones, ac subtilitates inter directas, & obliquas dispositiones, ac inter testamenta, & codicillos, sed attendat solum ipsam naturalem veritatem, quid scilicet testator voluerit; Ideoque (ut aibi advertitur) istud dicitur privilegium improprie, ac per quemdam modum loquendi, ad distinguendum has dispositiones ab aliis prophanis quae juri potius eoque regulis subiectae sunt, non autem quod verè sit privilegium, unde propterea intraret regula convalidationis privilegiorum inter privilegiatos.

Et verò quae per DD. ponderantur de testamento militari, sive altero inter liberos, rectè intrant, non in ratione communicationis, vel extensionis privilegii, (ut aliqui non bene opinantur) sed ex identitate, vel majoritate rationis, ut scilicet, quemadmodum in milite ob simplicitatem, vel in parte ob cessantem suspitionem, lex dispensat regulis generalibus, ita fortius in piis dispositionibus.

Eademque ratio, planam apud me perpetuò reddidit, supra recentiam posteriorem opinionem, circa detractionem trebellianicæ, vel falcidiae, ut ei subiecta esse non debeat pia causa, quamvis cum altera pia contentio sit, adeo ut aequè legatarum ineptis, ista visa sit, ita in hujusmodi propositionibus variando, atque unam ex involutis quaestionibus desuper efformando; Idque, non ex regula convalidationis privilegiorum; Minusque ex ejusdem regulae limitatione, an utroque sit pariformiter privilegiatus activè, & passivè necne, cum similibus frigiditatibus; Sed ex dicta ratione, quod in pia causa attendenda est sola veritas naturalis, ac perfectio voluntatis, ut ista observetur, summe effectum fortiorum ex modo, quod verè defunctus voluit, ut d. tit. de legit. & detractione.

Quintimo fortius ad hunc effectum, quam ad alium superius dictum, adimendi codicillis haereditatem, quae directo in testamento data sit: In eo enim accedit in defuncto circa ea quae legi positive subiacent, defectus potestatis, cum neque volens possit id, quod expressè lex vetat; In isto autem casu, ex veteri, magisque recepta sententia, nullus dinoscitur potestatis defectus, etiam cum filius primi gradus, clarior verè cum extraneis, sed totum pendet a voluntate, quae praesumpta, & conjecaturalis etiam sufficit, ut infra in Card. de Luca, lib. 12.

sua materia sub d. tit. de detractionibus; Et consequenter praesumenda est voluntas eo modo quo naturaliter explicata est, non autem prout lex positiva eam refecit, vel alterat, ideoque duplex urget ratio, quarum una sufficit.

Ratio autem Bald. ut defectus adimendi codicillis haereditatem, quae directo data est in testamento, percutiat defectum voluntatis, qui in pia causa etiam admittendus est, nil concludit; Vera siquidem est dicta propositio, ut imperfectio, vel defectus voluntatis pro favore pie causae non suppleatur; sed fallacia est in applicatione, quoniam intelligitur de imperfectioe naturali, ac de facto, quia nempe voluntas adhuc non esset completa, & redacta ad terminum, sed potius adhuc esset in via, juxta pluries in praecedentibus deducta; Secus autem ubi voluntas est naturaliter perfecta, & determinata, ejus tamen, ac etiam potestatis defectus proveniat a dispositione, ac sublimitate juris positivi, quoniam semper intrat idem principium, ut quoad piam causam habendum sit, ac si corpus legum civilium repertum, ac usu receptum non esset, attendendo illud rerum statum, cum quo vivebatur priusquam ab aliquibus facultis citra id sequeretur juxta historiam, de qua infra dis. 25. & sub tit. de servitut. dis. 1.

ROMANA HAEREDITAS, seu DOMUS, PRO ABB. CELLESIO, & CONSORTIBUS, CUM CAPITULO SANCTI NICOLAI IN CARERE.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Capitulo, pendet in Rota.

De eadem materia, an codicillis adimi possit haereditas, quae pie causae in testamento relicta sit; Et quando dispositio codicillarum non importet ademptionem, sed declarationem.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Haereditas codicillis non adimatur.
3 Ecclesia, vel pia causa activa, & passiva regulatur cum sola veritate naturali.
4 Potissime observatur ordo charitatis cum suis.
5 Quando pia causa rectè impugnet minus solemnem voluntatem.
6 Quid importet haereditatem non adimi codicillis.
7 De abusum non deferendi rationibus.
8 Fideicommissaria dispositio tolli potest codicillis.
9 Mater est instituta cum titulo honorabilis, aliis testamentum cornu, & quid operetur clausula codicillarum.
10 An testamentum clerici subiacet querelae inefficis.
11 In testamento militis, haereditas codicillis adimatur.
12 De effectibus quaestio: an institutus in usufructu, alio vocato post mortem dicatur haeres, vel legatarius.
13 Quod si testator nimium disputata.
14 Regula est hodie non censetur legatarius.
15 Sed cessat ex consuetudine, & clarior ex declaratione testatoris.
16 Donator potest declarare donationem quamvis irrevocabilem.
17 Quod in hoc attendi debeat substantia voluntatis, non autem formula verborum.
18 De material. cum avus, & l. cum acutissimi.

D I S C. XXI.

Andreas de Jovardis Canonicus S. Nicolai in carcere, in testamento, haereditas usufructuarius reliquit successivè unum post alterum, Benedicam matrem, Catharinam sororem, & Franciscum nepotem; Hiique omnibus defunctis voluit esse ejus haereditam Capitulum dictae Ecclesiae; In codicillis autem, dictam dispositionem in eo alteravit, ut Capitulum succedere deberet, quatenus Franciscus deederet sine filiis, quos superstitis, eorumque descendentes vocavit; Cumque ex dicto Francisco fuissent superstites filii, qui testatoris domum venderunt Belleio, & consortibus; Hinc dictum Capitulum, post annos triginta sex a morte testatoris, tanquam istius primus, ac directus haeres, iudicium immissionis, ex remedio l. fin. C. de Aedif. Div. Aed. tollend. instituit ad dictam domum, contra possessores coram A. C. a quo obtinuit, atque

atque pendet appellatio in Rota, nisi concordia litem terminaverit.

In disputationibus autem desuper habitis, punctus erat, an dicta codicillaris dispositio attendi deberet necne; Scribentes enim pro Capitulo id negabant, ex regula ut codicillis hereditas, quae in testamento directo data est, adimi non possit, quamvis ad favorem alterius pia causa id actum sit, juxta doctrinam Bald. & aliorum, de quibus disc. precedens. Multo magis ubi ipsa pia causa privilegiata directo instituta est, ademptio autem in codicillis facta est ad favorem personae non privilegatae; Unde propterea, cum nulla haberetur trebellianica prohibitio, ita huic detractioni locum fore dicebant, cum non intrabat difficultas eodem discursu. preced. insinuata, circa dictae detractionis incompetentiam, ubi altera pia causa instituta esset.

Scribentes pro reis conventis, tria deducebam fundamenta, quorum singula videbantur solida, multo magis simul juncta, ideoque resolutio parum probabilis visa est, quodque contrarius casus eventus in gradu appellationis debuisse sperari in Rota.

Primo siquidem deducebam eadem, quae pluries in praecedentibus habentur, praesertim disc. proximi preced. & disc. 12. & in aliis, quod Ecclesia, vel pia causa, tam activè quam passivè, cum solo jure naturae, solaque naturali veritate, ac probatione, regulari debet, juris positivi rigoribus, ac subtilitatibus neglectis, atque attendendo qualis verè fuerit defuncti voluntas, cum aliis nimis improprium, atque injunctum sit, ut Ecclesia quae est veritas, ac justitia mater, & cultrix, & quae privatis personis, in his virtutibus, norma, & exemplar esse debet, ita contra domini voluntatem, locupletetur de alieno, ex ea juris positivi dispositione, quam ipsa continet.

Clarius verò, atque pro meo iudicio, extra omnem dubitandam rationem, quando posterior dispositio, à bene regulato ordine charitatis erga ad proximos, ac legitimos successores, manet, nimirum quae rationabilis est, atque ab omni suspitione immunitas redditur, adeo ut non urgeat ille defectus voluntatis, solummodo suspiciatus, qui, sola etiam veritate naturali attenda, excusabilem redderet Ecclesiam, vel piam causam in priori dispositione vocatam, si posteriorem impugnaret, quoniam tunc non est impugnatur factum defuncti ex defectu potestatis, à juris positivi subtilitate resulantem, sed est impugnatur ipsum actum suspectum, atque negare, quod adit voluntas, ex quo casu, cum inter veritatem, & fallitiam, vel esse, & non esse, non detur medium, difficultas non restringitur ad hanc distinctionem directi, & obliqui ad dictum solum effectum detractionis trebellianicae, alioquin effectus ex directo iurisdictionis regulariter non veniens sub restitutione fideicommissi juxta opinionem, licet minus rationabilem, quam Rota sequitur, sed est in toto, unde propterea, vel totum praestandum est ei, pro quo secunda dispositio facta est, vel nihil.

Verum quia, modernum usum est, judicandi in sola littera decisionum, vel authoritatum, non expendendo, an bene, vel male fundata sint, vel an adaptentur necne ad casum, adeo ut ubi non adducatur doctrina, quae in verbis praecis, dicant id quod asseritur, reputentur Advocatorum ratioe, & subtilitates, ut frequentius meum fatum ita exegit, hinc proinde praemis curata non fuerunt, sed pro meo iudicio male.

Alterum erat fundamentum, quod ubi etiam stare volebamus juris civilis rigoribus, ac subtilitatibus, adhuc necne aderat ius directum in Capitulo actore, ex claro dilectissimo quod; Aut dicendum erat quod testatoris mater pleno jure haeres instituta esset, fideicommissio gravata post mortem restitueretur verus esse dicebam, ut infra in tertio fundamentum, & tunc de plano restituta, ut Capituli vocatio non esset directa, jure primae institutionis, sed obliqua, & fideicommissaria, ideoque non prohibebat, quin per codicillos ea adimi, vel restringi poterit.

Aut dispositio ad favorem matris in usufructu, importare debebat simplex legatum, & tunc testamentum corruerat ob matris praeteritionem, cum etiam in ascendentibus magis receptum sit, ut legitima commotibili titulo institutionis relinquere debeat, juxta celebrem dec. 76. Duran. Et habetur infra ad materiam praeteritionis, vel exheredationis, disc. 57. Ideoque clausula codicillis expressa, vel de jure subintellecta favore pia causa, salvat quidem testamentariam dispositionem, sed jure obliquo, non autem directo, ut dicto disc. 57. & sequ.

Pro isto objecto evitando, scribentes pro actore (qui

bus iudex adhaerebat,) retento dicto praesupposito, quod Capitulum esset primus, ac directus haeres, mater autem simplex legataria, deducebant ea, quae habentur infra in Placensis, disc. 61. super conclusione, quod haereditas clerici non subjaceat huic quetelae inofficiosa, ratione praeteritionis, vel exheredationis.

Replicabam tamen, (etiam in sensu veritatis) quod quidquid esset de hoc assumpto, de quo dicto disc. 61. agitur; Et etiam admisso, cum illius fundamentum consistat in ea ratione, quod clerici dicuntur milites caelestis militiae, ideoque eorum testamenta regulanda sunt jure militari, quae dictae quetelae non subjacent, hinc proinde illud clarè retorquebatur, quoniam ex insinuatibus disc. proximi preced. etiam in testamentis militaribus dispositum est, ut haereditas codicillis dari, ac adimi valeat, igitur, vel in omnibus, vel in nihilo attendi debebant termini testamenti militaris.

Tertium demum erat fundamentum, quod in jure non est expressè decium, an ille qui institutus est in usufructu, atque post ejus mortem alter est institutus, haeres pleno jure dicatur, alter verò substitutus, vel è converso, ipse dicatur legataria, alter verò haeres ab initio, quod ad duplicem effectum disputari solet, Primò scilicet, ad continuationem, vel transmissionem respectivè, quatenus contingat praemortentia ejus, qui post mortem vocatus est; Et secundo ad effectum detractionis trebellianicae competentis necne primo vocato.

Ita verò quaestio, reputatur apud antiquiores involuta, cum utraque opinio habeat sequiorum classes, ut patet ex copiosis deductis per Bellon. junior. de jure accrescendi. c. 7. q. 16. ex n. 292. ubi disputat quaestionem ad partes Cayc. Latr. consulti. 112. & 147. Marcian. jun. disp. 99. plenè Rota apud Merlin. dec. 505. reposit. dec. 22. p. 6. recent. dec. 120. & 172. p. 9. dec. 99. par. 12. & in aliis, de quibus infra sub tit. de detractione. disc. 33. & in decisionibus in ea causa editis, & sub tit. fidei. disc. 107. & 110.

Et quamvis hodie, ex magis communi, ac recepto modernorum sensu, recepta sit opinio, ut ille, qui institutus est in usufructu, jure legatarii habendus veniat, alter verò, quamvis post ejus mortem vocatus, dicatur haeres à principio, adjecto tempore mortis demonstrativè pro solo effectu seu utilitate, ut apud allegatos; Attamen certum est, ut sit ambigua quaestio voluntatis, adeo ut Rota in Imolen. praedicti 6. Junii 1637. coram Albergo, edita in eadem, de quo dicto tit. de detractione. disc. 32. dixerit esse quaestionem transactione dignam, atque apud Bellon. jun. ubi supra, quamvis pro regula firmetur haec opinio, attamen plures conjecturae, & circumstantiae ponderantur, ad diversam dispositionis voluntatem suadentes.

Si ergo est quaestio voluntatis, in qua, etiam praesumptiones, & conjecturae attenduntur, multo magis, & absque dubio, deferendum est declarationi ejusdem testatoris, de cuius voluntatis interpretatione agitur, ideoque codicillaris dispositio, attendenda non est, tanquam correctiva, vel ademptiva, sed tanquam declarativa, seu interpretativa voluntatis ab initio habitae in ipso testamento.

Atque si in donationibus inter vivos de jure natura intertulisset confraternitatem Redemptoris, atque in Civitate Cathacensi ejus patriam, nulla adesset confraternitas hujus nominis, praetenderet autem confraternitas sanctissimi Sacramenti, quod sibi dicta institutio conveniret, è converso autem Horatius defuncti frater, reportata cessione jurium Fabricae S. Petri praetenderet, ut vel testamento ob haereditas incertitudinem corruente, sibi intestata successio debita esset, vel quod ex eadem ratione incertitudinis, applicanda esset Fabricae, cujus iura ipse representabat; Hinc introducta causa in Rota coram Cerro, sub diebus 28. Maji, & 24. Novembris 1649. ad favorem dictae confraternitatis prodierunt resolutiones, quae sunt impress. part. 10. rec. dec. 310. & 350. Deindeque assumpta fuit disputatio super interpretatione legati mobilium ad favorem conjunctorum testatoris, an scilicet sub eo veniret pecunia numerata, & prodiit decisio, quae habetur part. 11. recent. dec. 259. & de qua habetur actum in sua materia sub tit. de legat.

In his autem disputationibus, tres fuerunt puncti; Primò scilicet, an dictum testamentum ob incertitudinem haereditatis institutum, esset ita invalidum, ut locus factus esset intestatae successioni ad favorem Horatii fratris; Secundò, an posita validitate dispositionis in genere, illa debita esset dictae confraternitati, vel potius ratione incertitudinis applicari deberet Fabricae, cujus personam representabat idem intestatus successor ex cessione reportata; Et tertio quid ref-

morientae, adeo ut spectato effectu, institutio speciem usufructus rediret, non autem, ut esset legatum usufructus formalis redolentis simplicem hereditatem.

Ponderabam ulterius, quod dicta codicillaris dispositio non importaret veram ademptionem, sed potius declarationem, vel supplementationem ejus, quod omniflum fuerat quamvis in mente habuit; Licet enim, in transverbalibus magis communiter receptum sit, ut non inret tacita conditio se intestatus, ex verisimili, vel subintellecta defuncti voluntate inducitur per text. in l. cum avus, ff. de condit. & demonstrat. l. cum accusis, Cod. de fideicommissis. Attamen ex facti qualitate, & conjecturis, etiam in transverbalibus ad attendendum est, ut advertitur pluries sub tit. de fideicommissis. praesertim disc. 146. Igitur ita codicillaris dispositio aliud non continebat, nisi supplementationem ejus, quod verisimile est fuisse volutum, ut scilicet Ecclesia non cederetur vocato, nisi totaliter defectis conjunctis, ac illis de ejus sanguine, ut bene regulatus nature, & charitatis ordo exigere videretur.

Omnia verò haec fundamenta etiam distinctè ac singulariter considerata videbantur solida, nimirum quae probabilis, multo verò magis simul juncta, & tamen à Jure integro, & non indocto, contrarium iudicatum fuit; Talis est effectus varietatis ingeniorum, quo quam, eventus causarum, casui fortuito referri solent, ideoque ita admittitur, seu verificatur vulgare dicitur, quod habent sua fidera lites, seu dantur fata causarum.

CATHACEN. HEREDITATIS, PRO HORATIO SCOGLIO, CUM SOCIETATE SS. SACRAMENTI.

Causa decisus per Rotam, pro Societate.

An pia dispositio incerta sublineatur, & quatenus sublineatur, an intrent facultates Fabricae S. Petri ratione incertitudinis, Et quando persona haereditas possit ex adminiculis, & conjecturis certificari; Et quid respectu legatorum ad causas prophanas.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutioe causa.
3 An sub legato mobilium veniant pecunia remissive.
4 Testamentum est invalidum ob incertitudinem haereditis scripti.
5 Fallit in dispositionibus ad pias causas.
6 Incerte dispositiones pia applicantur Fabricae.
7 Conclusio, de qua nemo limitari ubi verificatio haberi potest.
8 Revenitur adminicula ex quibus verificatio resulter.
9 Postea etiam nullitate testamenti ob incertitudinem haereditis, ut ad huc debeantur legata.

D I S C. XXII.

Cum Decisus Scoglio in ejus testamento haereditatem instituisse confraternitatem Redemptoris, atque in Civitate Cathacensi ejus patriam, nulla adesset confraternitas hujus nominis, praetenderet autem confraternitas sanctissimi Sacramenti, quod sibi dicta institutio conveniret, è converso autem Horatius defuncti frater, reportata cessione jurium Fabricae S. Petri praetenderet, ut vel testamento ob haereditas incertitudinem corruente, sibi intestata successio debita esset, vel quod ex eadem ratione incertitudinis, applicanda esset Fabricae, cujus iura ipse representabat; Hinc introducta causa in Rota coram Cerro, sub diebus 28. Maji, & 24. Novembris 1649. ad favorem dictae confraternitatis prodierunt resolutiones, quae sunt impress. part. 10. rec. dec. 310. & 350. Deindeque assumpta fuit disputatio super interpretatione legati mobilium ad favorem conjunctorum testatoris, an scilicet sub eo veniret pecunia numerata, & prodiit decisio, quae habetur part. 11. recent. dec. 259. & de qua habetur actum in sua materia sub tit. de legat.

In his autem disputationibus, tres fuerunt puncti; Primò scilicet, an dictum testamentum ob incertitudinem haereditatis institutum, esset ita invalidum, ut locus factus esset intestatae successioni ad favorem Horatii fratris; Secundò, an posita validitate dispositionis in genere, illa debita esset dictae confraternitati, vel potius ratione incertitudinis applicari deberet Fabricae, cujus personam representabat idem intestatus successor ex cessione reportata; Et tertio quid ref-

Card. de Luca, Lib. IX.

pectu dicti legati mobilium ad favorem quorundam conjunctorum.

Quatenus pertinet ad primum; Quamvis Ego scribens pro intestato successore, tanquam Advocatus deducerem 4 regulam, super invaliditate testamenti incertitudinis, haereditas instituti, ad text. in l. in tempus, §. quocies, ff. de haeredit. instit. l. si fuerit legatum, ff. de reb. dub. & l. duo sunt Titii, ff. de testamentar. tutel. Mantic. de conjectur. lib. 4. tit. 7. num. 1. & alii plene relati per Rub. de testament. cap. 67. num. 2. & sequ.

Attamen eidem meam operam requirenti, liberè pro stylo insinavi, quod esset desperatum, non solum ob ad miniculativam certificationem, de qua infra; Verum etiam ob favorem pie causae, inter ejus privilegia connumerantur illud, ut incertitudinis defectus non vitiet pias dispositiones, ex relatis per Tiraquel. & Adde. de privileg. pie causae. cap. 56. cum aliis adhaerentem collectis per Rubenium dicto cap. 67. num. 41. & 43. cum sequ. Est enim conclusio certa ex ea probabili ratione, quod dispositio principaliter dirigitur in Deum, & animam ipsius disponitis; Unum verò, vel alterum pium opus, respicit potius modum, quam substantiam, ideoque ipsa pia causa in genere est certa, illoque jure passim utimur, ut etiam supponebatur in casu, de quo disc. seq.

Majorem autem probabilitatem videbatur habere alterum fundamentum, quod ratione dictae incertitudinis, dispositio applicanda veniret Ecclesiae in univertum, & consequenter Fabricae S. Petri, juxta ejus facultates resulantem ex Apostolicis Constitutionibus, ut apud Cavaler. dec. 212. cum aliis, de quibus eod. disc. sequent.

Adhuc tamen sententiam difficultatem, unde propterea resolutiones fuerunt juxta votum, atque licet succubantur, attamen vitae sunt probabiles, quoniam licet vera sit regula superius insinuata, ut incerta dispositio sit inutilis; Attamen in jure vera quoque est limitatio, ubi ex adminiculis, & conjecturis certitudo resulter, ex deductis per Mantic. ubi supra, & alios plene relatos in hujus causae decis. 310. & 350. par. 10. recent. praesertim in prima, n. 3. & sequ. Et consequenter cessant Fabricae facultates, quae non extenduntur ad dispositiones certas, ut disc. seq.

Adminicula verò plura concurrerant hujusmodi certitudinem inducentia; Primò scilicet, quod testator esset unus ex confratribus nimirum frequentibus, ac devotis; Secundò, quod ipse vir nobilis, & Jurisconsultus, exotia patriam aliquando versatus, haberet humorem melancholicum loquendi lingua Etrusca in Calabria, ideoque studendo effugere vocabula ibi usitata, quando nominabat Sanctiss. Sacramentum, hoc vocabulum Redemptoris adhibere solitus erat; Tertio quia mandavit ad se vocati quosdam dictae confraternitatis officiales, idem vocabulum addubendo; Et quarto ob plurium attestaciones, quibus testator ejus intentionem communicaverat; Quamvis enim singulis adminiculis plures darentur responsoes, ac praesertim ultimo ob exceptiones, quas testes patiebantur; Attamen viserat in eorum cumulo attendendo cum solita regula, ut singula quae non prosunt &c.

Hinc de consequenti resulabat resolutio tertii puncti, (de quo tamen decisiones non agunt) quoniam data certitudine haereditas cessabat omnis ratio dubitandi de legatis in radice; Et nihilominus, ubi etiam incertitudo urgeret, adhuc tamen dum testamentum habebat solemnitates, jure necessarias in ultimis quamvis prophanis dispositionibus hinc proinde, unum de tribus resulter observabam; Vel scilicet quod Ecclesia universalis, ut supra, esset haeres, Vel quod venientes ab intestato censerentur gravati solve-re legata, quae ab intestato etiam possunt deberi; Hinc iidem legatarii praetendere possent, ut non dato haereditate universalis, ex beneficio juris accrescendi, sui verius ex alia ratione, ne contingat quem decedere pro parte testatum, & pro parte intestatum, ipsi remanerent haereditas universales, ex insinuatibus sub tit. de fidei. comm. 109. & apud Otthob. dec. 162. & 203. quae in eo casu prodierunt; Verum haec discussa non fuerunt quia non opus.

ADNOT. AD DISC. XXII. & XXIII.

De facultatibus Fabricae S. Petri ob dispositiones incertas, & quando ad istum effectum tales dici mereantur, habetur in hoc eod. tit. disc. 92. & sub tit. de legat. disc. 27. & de Regular. disc. 63. in adnot. ad Sac. Conc. Trident. disc. 21. & in Relat. Curiae disc. 29. occasione agendi de Tribunali Sacrae Congregationis Fabricae.

ROMANA LEGATI DE CÆSIS PRO HÆREDIBUS PORTIÆ CÆSIÆ DUCISSÆ CERÆ, CUM FABRICA SANCTI PETRI.

Discursus pro veritate in causa postea concordata.

De eadem materia legati, vel alterius dispositionis, ad pios usus incertos per testatorem non declaratos, sed alterius voluntati, seu declarationi commissos, an valeat; Et an, & quando continere dicatur talem incertitudinem, ut intrent facultates fabricæ Sancti Petri, potissimè ubi facultatarius sit Religiosus profectus.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Relictum Monacho sub conditione, ut Monasterio non acquiratur, an cui, & quomodo debeatur.
3 De facultatibus fabricæ circa dispositiones incertas.
4 Quando non dicatur esse in usu l. Theopompus.
5 Quomodo distinguatur legatarius ab executori.
6 De circumstantiis ostendentibus agi potius de legatario, quam exequutore.
7 De quibusvis in intelligatur religioso professo concessa facultas disponendi.
8 De circumstantiis ostendentibus agi potius de exequutore.
9 An Episcopus habeat administrationem illorum legatorum, qua non expressis verbis, sunt Religiosi.

D I S C. XXIII.

PORTIA CÆSIA Diocesis Ceræ, scriptis in ejus testamento hæredibus tribus germanis fororibus oblati in Monasterio Turris Speculorum, legavit eandem Religiosam vitam naturalem durante, annuatim 200. eroganda in occultas elemosinas, alioque placitos, sibi que bene visos pios usus, abique eo quod legatum Religioni acquiri posset, minime legatarius teneretur ad explicationem eorum operum, ac usum, in quibus dicta pecunia annuatim erogaretur; Cumque testatrix morte sequuta, procuratores Fabricæ S. Petri, in vim facultatum capiendi, & applicandi legata que in incertos pios usus relicta sint, præterenderent quod super hoc legato facultates intrarent, idque prædicte hæredes nimium agerent, ob desiderium quod habebant, ut pecunia erogaretur in elemosinas occultas, alioque opera pia, juxta mentem testatrix; Hinc Advocatorum congressus convocatus fuit pro directione, & consilio, an scilicet expediret litem sublinere, vel potius, juxta fabricæ consuetudinem, aliquam compositionem procurare.

In hoc autem congressu, major pars fuit in voto, quod bonum visus legatario assisteret, ideoque lis cum probabili spe boni eventus sublineri debere; Ego vero in contraria fuit sententia, cujus veritatem exitus comprobavit, quoniam post plures disputationes habitas, & consequenter post notabiles expensas ab eisdem hæredibus passas, ob difficultates, quæ per eisdem fabricæ Congregationem habebantur, opus fuit amplècti concordiam magis forsan præjudicalem, quam si ab initio, quando causa erat nova, & adhuc non disputata, juxta meum votum, tractata esset.

Discurrendo igitur in dicto congressu dicebam, controversiæ decisionem pendere à puncto, an dictus Religiosus, ad curus vitam hæc annua præstitio relicta erat, centensius esset legatarius ad proprium commodum, vel potius simplex exequutor, seu explicator pie dispositionis per testatricem sibi commissæ; Primum enim casu, certum erat, ut fabricæ facultates non intrarent, dum certa erat persona legataria, cui legatum acquireretur; Nil obstantem ipsius incapacitate in particulari, cum prohibitione, ne acquireretur Religioni; (cui alias de jure legatum Religioso professo factum acquiritur, quoties illa est capax in communi,) quoniam, vel dicta conditio juxta unam opinionem rejicitur tamquam impossibilis, ideoque pro non scripta habetur, ita ut non vitiet dispositionem; Vel juxta alteram opinionem, (quæ videtur magis communis, & vera,) talis prohibitio intelligenda est eo modo, quo de jure id est compatibile, ut scilicet habitu acquiratur Religioni, non autem actu, quoad administrationem, ac utilitatem de facto, quam Superiores Religiosis permittere debent in ipso Religioso, cum facultate erogandi in Religiosos, ac honestos, vel

pios usus; Secus autem quoad acquisitionem ipsius juris, quod penes ipsam Religionem, non obstante dicta conditione, adesse dicitur, ex deductis in materia per Sanchez, ad præcepta Decalogi, lib. 7. c. 17. n. 4. cum seq. Fagnan. in c. Monachi, ex nu. 21. de statu Monachorum, ubi late plures diversæ opiniones referuntur. Rota apud Peniam dec. 1214. Bucar. dec. 584. nu. 12. & 13. & habetur sub tit. de Donat. disc. 25. ac etiam sub tit. de Regular.

Sivero è converso, centensius potius esset executor, seu explicator voluntatis testatrix, & tunc planum videbatur, ut dictæ facultates intrarent, et utramque incertitudinem, personarum scilicet, ac usum, juxta cons. Oldrad. 61. quoniam ea, quæ Episcopis super exequendi piis dispositionibus Constitutionibus hodie cadant sub facultatibus Fabricæ, quæ capit omnia pia incerta quamvis ad dominationem, electionem, seu declarationem certorum executionum relicta sint, ut decernitur in Brevidito per Alex. VIII. 16. Novembrii 1660. quoties præcisè non agatur de legato facto ad favorem pauperum, ita declarando ejus motum proprium in proposito edum in ipso Pontificatus 30. Aug. 1675. ut scilicet legata pro elemosinis, quæ pauperibus distribuende sunt, non obstante incertitudine, non cadent sub dictis facultatibus.

Et quamvis etiam in casu, quo deputatus esset tamquam exequutor, seu explicator, adhuc dici posset, ut versarentur in casu voluntatis certæ per ipsam testatricem determinate, atque per dictum fideiuciarium explicandam tamquam testem juxta terminos rexi. in l. Theopompus, ff. de dot. prele. cum aliis, de quibus sub tit. de fideicom. disc. 182. & seq. ac etiam hæc tit. disc. 42. & sequ. Attamen cessabat applicatio ex facto, Tum quia Religiosus prædictus asserbat, quod nihil determinatum à testatrice sibi injunctum fuisset; Tum etiam quia ejusdem testamenti contextus convincebat contrarium, dum in eo dicebatur, ut pecunia erogari deberent in pios usus occulto dicto Religioso bene visos, ac magis placitos, ideoque servata non erat forma, de qua agitur rexi. in d. l. Theopompus, cum concord. de qua locis proximè citatis.

Quod autem esset legatum, dicebatur quod ad distinguendum legatarium ab exequutore, recepta est distinctio Bart. in l. pecunie, nu. 1. ff. de alim. & cibarij. legatis, quam sequuntur Bald. in l. quidem testamento, §. si servatis, nu. 2. ff. de leg. 2. §. primo, & ceteri collecti per Gratian. disc. 146. n. 4. Ad den. ad Gregor. dec. 554. in fine Ad den. ad dec. 20. nu. 25. & seq. per 3. rexi. quod aut verba directæ sunt ad personam cum onere faciendi, & dicitur legatarius quamvis gravatus; Aut directæ sunt ad ipsum opus, persona vero sublegetur, & tunc dicitur exequutor; Et consequenter cur in hac facti specie, verba concepta essent juxta primam partem, ita centensius videbatur legatarius, non autem exequutor.

Præterea ista est questio voluntatis, cujus decisio pendet à puncto causæ finalis, seu principalis, an scilicet disponens, principaliter contemplantur personam legataria, cui accessorie adjectum esset opus, Vel è converso principaliter contemplantur esset opus, cui accessorie persona destinata sit, tamquam instrumentum executionis, ut bene expendendo multas decisiones, quæ invicem pugnant videntur, habetur apud Ad den. ad Gregor. dec. 544. unde proprie recurrendum est ad conjecturas, seu facti circumstantias, quæ unam, vel alteram voluntatem suadeant, hinc attendentis, pro legato potius respondendum videbatur.

Primo quia præcedebat persona, & sublequebatur opus, ut apud Greg. dicta dec. 544. nu. 7. Secundo quia erogatio pecuniæ injuncta non erat per viam præcepti positivi, sed potius per viam simplicis admonitionis, quæ de jure non est obligatoria, ut firmatur per Rot. in Romana hereditatis 1. Aprilis 1658. §. nec pietas cor. Albergato, edita in causa, de qua habetur infra, disc. 50. impress. post colluc. Bond. dec. 43. Tertio fortiter, quia legatum restrictum erat ad solam vitam dicti Religiosi, quæ poterat præmorì testatrici, vel intra breve spatium post illam decedere, unde propterea legatum remansisset, vel caducum, vel sine effectu, quod nullatenus est probabile, si finalis ac primaria testatrix intentio directæ fuisset ad opus, & non ad personam.

Quarto, quia ad distinguendum legatarium ab exequutore attenditur, an persona aliquod commodum, ac emolumentum ex ea dispositione assequatur; nec ne, ut primo casu censetur legatarius, in secundo autem exequutor, ex deductis per Ad den. ad Gregor. dicta dec. 544. Ad den. ad dec. 20. nu. 35. & sequen. par. 3. recent. Cum igitur erogatio dictæ præstationis, ut potè reposita in libera voluntate

ad placito dicti Religiosi, sequi posset ad eisdem religiosis necessarios, vel honestos usus, hinc sequi dicebatur, ut versarentur in prima parte distinctionis. Neque obstat videbatur in finium onus erogationis in elemosinas occultas, vel usus pios, quoniam ista videbatur potius quedam expressio ejus, quod tacite inerat de jure, cujus dispositione attendita, ubi Religioso professo, Vel ex Apostolica dispensatione, Vel ex dispositione testatrix, conceditur usus, ac administratio alicujus annuæ præstationis, seu aliorum bonorum, tunc id sub se istam tacitam habet conditionem erogandi in pios, & religiosos usus etiam proprios, non autem extra ea, quæ Religioso non bene congruunt.

Navarr. cons. 17. de donat. lib. 3. Sanchez. ad præcepta Decalogi, lib. 7. cap. 17. n. 8. Barbol. de Episcopo, alleg. 103. num. 9. in fine, Rota dec. 38. nu. 22. par. 9. recent. in Romana censuum 27. Maji 1652. coram Bichio, inter suas dec. 508. & 27. Aprilis 1654. coram Bevilacqua, & quarum prima est etiam impress. dec. 253. par. 11. recent.

Secundo, quia cum humiliori legata facta religiosis, cum præcepto, ut non acquiratur Religioni, sed converti debeant in pios usus, ad quorum specificationem ipse religiosus teneri non debet, ut plurium continere videtur fraudem & colorem questum, ut ita religiosus contra proprium institutum efficiatur proprietarius; Atque hinc sequitur, ut per Episcopum, seu alium Superiorem, cujus loco Fabrica successit, ad hujusmodi fraudibus obviam, dicta administratio interdici possit, erogandum legatum in opera pia Episcopo bene visa, quorum loco stante incertitudine, succedit fabrica ex deductis per Fagnan. in cap. tua nobis, de testamentis & habetur particulariter actum infra, disc. 56.

Et tertio clarius, quia in testatrice nulla concurrebat ratio affectionis erga istum religiosum, eatenus ab ea cognitum, quatenus esset Præfectus ejusdem pie congregationis, cujus potissimum pium institutum est, curandi cum occultis elemosinis subvenire honestos pauperes veracundos, ideoque verè legatum directum erat in opus destinata persona, ratione Præfecturæ ejusdem operis, unde propterea clarum videbatur, quod ageretur potius de exequutore; Credebam tamen quod nimis aspera, ac rigorosa esset hujusmodi præsentio, quoniam stante hujus congregationis instituto, atque expressione ab eadem testatrice facta de occultis elemosinis, ita videamur esse potius in casu illius incerte dispositionis ad favorem pauperum, quam à fabrica facultatibus exemit dictus motus proprius Alexandri Septimi 30. Aug. 1655. Verum ob difficultates, congrua reputata fuit concordia, quæ controversiæ finem dedit.

CÆSARAUGUSTAN. TESTAMENTI PRO COMITE DE ARANDA, ET CONSORTIBUS CUM ARCHIEPISCOPO.

Causa disputata in Rota ubi pendet.

An, & quando Episcopus concedere possit testamentum ad pias causas, five, ut dicitur pro anima, pro morientibus ab intestato; & quatenus possit, quomodo id praticari debeat.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutio, seu status causæ.
3 De materia remissionis concedende, vel denegande, & quod non expediat has disputationes assumere.
Card. de Luca, Lib. IX.

- 4 Unus pro altera testari non potest, neque ultima voluntas in alienam voluntatem conferri potest.
5 Non est prohibita consuetudo legitime inducitur, ut Episcopus testetur pro anima morientis ab intestato.
6 Qualis consuetudo in hoc requiratur.
7 Quod ista consuetudo habeat aliquam juris assistentiam, & de ratione.
8 De abusu dictæ consuetudinis.
9 De moderacionibus factis per Sanctam Congregationem.
10 Quod eadem consuetudo deberet omnino aboleri.

D I S C. XXIV.

Defuncto Antonio de Ximenes Comite de Aranda, 1 ejusque hæreditate per legitimos successores ac intestatos adita, cum quedam ejus schedulæ testamentaria reperta postmodum fuisset, re delata in Tribunali laicali, ea declarata fuit informis, ac invalida, ideoque ipsi testatæ successione confirmatum; Hinc per actus, Archiepiscopus Cæsaraugustanus, præterdens, quod in ea Civitate, & diocesi, antiqua vigeret consuetudo, ut pro morientibus ab intestato, ipse testamentum ad pias causas, five ut dicitur pro anima, facere posset, dispositionem ordinavit continentem pia legata in summa ingenti scutorum centum quinquaginta millium, ex eo fundamento, quod id conformaret dictæ schedulæ; Quare interposita per hæredes appellacione, & commissa causa in Rota coram Bourlemont; Ex parte Archiepiscopi petita fuit remissoria ad effectum probandi dictam consuetudinem, datoque duplici dubio, uno in bono jure ad instantiam hæredum, an dispositio subsistatur; Et altero, an danda sit remissoria, atque utroque proposito sub die 6. Martii 1671. responsum fuit pro concessione remissionis, atque juxta styllum, dilata alterius dubii resolutio, & in hoc statu causa pendet.

In congressibus autem pro causæ directione habitis ex parte hæredum, Ego eram in sensu, ut faciendæ non esset oppositio concessioni remissionis, istaque est sensus meus frequentior, ita me docente plurium causarum experientia, ex ea ratione, quod in causis præsertim prophanis, in quibus non proceditur cum eo rigore, qui rationalitèr adhibetur in beneficialibus, ut advertitur sub tit. de benef. disc. 99. de facili pro remissoria concessione responderi solet, ubi irrelevantia, vel calumnia non sit pliusquam clara, cum ex Curia stylo, non solent, nec debent probationes coangustari; E converso autem, humilimodi disputationes gravia præjudicia parere solent, quoniam occasione extendendi de super decisionem (in stylo satisfacti) in ea, (quamvis male,) ad probandum relevantiam articulatæ materie, ac futuræ probationis, deduci solent omnia circumstantia merita negotij principalis; plures conclusiones, ita incidenter rimandis, adeo ut in disputatione ipsius negotij principalis, ea quæ dicta occasione jam firmata sunt, maximum faciant obstaculum.

De revelatione verò articulatæ consuetudinis, dicebam non videri dubitandum, ac si concessivè, quod nullatenus negari debuisset remissoria, unde propterea mihi, licet in contrarium scribenti, hæc resolutio probabilis visa est, non solum quia agebatur de causâ prophana, sed fortius quia ad instantiam actoris contra reum, & possessorem, unde propterea non cadebat illa calumnie suspicio, quæ cadit in casu converso, ut pluries habetur in sua materia sub tit. de judiciis.

Quamvis enim de jure prohiberetur sit, ut unus pro altero testetur, adeo neque volens testator, possit ejus voluntatem in illam alterius conferre, ideoque multo minus tali voluntate defuncti non accedente, ex his quæ occasione agendi de captatoria dispositione, habentur infra, disc. 42. & seq. & sub tit. de fideicom. disc. 60. cum dubio sequi ac etiam disc. 182. & seq. ubi de fideiuciaria communicatione proprie voluntatis ab alio apertè dicitur, & habetur de testamento filii familiaris, ut neque de patris consensu valeat, cum similibus, quod etiam agnoscit Gnanen. in pract. Archiepiscopi Neap. cap. 96. juxta impress. Roman. anni 1609. ubi in specie agit de ista consuetudine.

Attamen ex deductis per Gnanen. ubi supra, ac etiam patet ex pluribus decretis Sacr. Congregationis, quorum aliqua refer elaboratus collector, Nicolaus in Flocculis, verbo testamentum n. 16. & pleraque alia Ego habeo manuscripta, non videtur prohiberetur, quin per consuetudinem induci valeat; Cadente solum questione, an ista consuetudo debeat esse immemorabilis, vel centenaria; cujus vigore allegari valeat privilegium Apostolicum, vel quicumque alter titulus de mundo melior, vel potius sufficiat ordinaria

Ha praescriptio quadragesima cum suis requisitis in iis, quae sunt quidem contra jus, sed nimiam positivam resistantiam non habent, quod in praesenti opus non fuit disputare, dum Archiepiscopus articulavit, atque assumpsit opus probandi inmemorabilem.

Credebam tamen, ut etiam ordinaria praescriptio sufficeret, quodque iste casus non haberet positivam, ac vehementem juris resistantiam; Si quidem, ut pluries in praecedentibus advertitur, leges civiles ex quibus dicta prohibita referuntur, in hac materia testamentorum ad pias causas ponendae sunt ad partes, cum earum subjectionem pia causa non sentiat; Cumque jus divinum, vel naturale, seu canonicum id positivè non prohibeat, quinimò potius expressè permittat, ut pia dispositio alienae voluntati committi valeat ad text. in c. cum sibi, de testam. cum ibi communiter notatis, & habetur infra dicto disc. 42. & seq. Hinc proinde cessat ratio vehementis resistantiae.

Quinimò non improbabilius dici posse credebam, ut neque omnino aliena esset juris canonici assentientia. Cum etenim de communi usu Christianorum, catholice, ac pie viventium, pia dispositiones pro anima suffragio, ac peccatorum remissione fieri soleant; Hinc proinde, ubi quis morte imperata preventus, testatur, atque ejus animae consulere impeditus est, rectè dicendum videtur, ut Episcopus, tamquam pater spiritalis, atque de salute sibi commissarum animarum sollicitus, ita suppleat illi, quod defunctus verisimiliter fecisset, vel facturus esset si resurgeret, ad instar illius suppletionis, quam lex, vel iudex faciat, quando confitetur, quod sit minus scriptum, quam voluit, juxta ea quae habentur pluries sub tit. de fideicom. praesertim disc. 115. cum aliis ponderationibus deductis per Gemmen. dicto cap. 96.

Verum quia ferè omnia, quae ex iusto motivo antiqua pietas laudabiliter induxit, avaritia in detestabilissimas corruptelas convertit, dum aliqui Episcopi, (quibus luporum magis, quam pastorum, nomen convenit,) sub hoc praetextu, ad propria ditionem, & hereditates crudeliter expropriare consueverunt; & quod detestabilissimum est, apud magis asperos Barbaros inaudium, insensite in ipsorum defunctorum cadavera, sepulchrum eis denegando, ut ita filios, ac uxores, alioque conjunctos suffocarent, quod inexplicabilem miseriam, ac horridum scandalum producit, ut Ego pluries vidi praefectus; Hinc proinde, exorbitantia non est in ipsa consuetudine, sed in modo illam practicandi, ut advertitur pluries in proposito Bullae Baronum sub tit. de Fend. ad ejus materiam.

Ac propterea Sac. Congregatio, auditis his clamoribus, non dampnavit consuetudinem in genere, sed ejus praxim moderari consuevit, mandando scilicet, quod ipse Episcopus nihil sibi, vel suis applicare valeat, quodque id quod taxatur, verè ipsi usibus, cum omni sinceritate applicare debeat, eo modo quo ipse defunctus pro qualitate personae, quantitate patrimonii, numero, vel indigentia filiorum, vel conjunctorum, ac morte regionis, verisimiliter dispositurus fuisset, vel disponeret si resurgeret, ita hoc arbitrium, discretè, nimiumque moderatè exercendo tamquam bonus vir, non autem ex propria cervice, vel ut se ipsum, ac suos ditare, potius quam ut animae defuncti provideret, magnum tamen lumen ad id praesente scheda, quamvis imperfecta, & preparatoria ejusdem defuncti; Sanctius tamen esset, ut indefinitè hujusmodi consuetudines omnino abolerentur, ita praecedendo scandalorum occasionem; Licet enim sanctae, ac prudentes sint provisiones desuper traditae, at tamen punctus est in executione, ac observantia, cum pauperes oppressi non habeant modum recurrendi, ac sublinendi lites in Curia Romana super excessiva taxa, vel mala applicatione, adeo ut praefata, ac firmes moderationes ferè inanes remaneant, ideoque deberet eradicari occasio, id prohibendo indefinitè.

Applicando autem ad rem, iudicium desuper efformari non potuit, dum id pendet a probationibus faciendis super dicta consuetudine, qua non probata, clarè fundata remanet hujus Partis intentio; Verum, ea etiam probata, adhuc sine dubio istud arbitrium videbatur indiscretum, ac irrationabile.

ADNOT. AD DISC. XXIV.

Ista causa super negotio principali proposita fuit sub die 25. Junii 1674. coram eodem Boullemoni. firmando testamentum Archiepiscopi non sublineri, sed legata pia deberi ex testamento Comitum, a qua recessum fuit sub die 26. Junii 1676. coram eodem, declarando, quod legata pia de-

berentur ex testamento Archiepiscopi; Habitoque recitata ad Signaturam Gratiae, de anno 1677. profuit rescriptum, quod Rota procederet appellatione remota pro executione, & adimplemento piorum legatorum ad formam testamenti Comitum tantum.

TUDERTINA SUCCESSIONIS PRO MARTA, & MARIA, & MARIA DE NOBILIBUS, CUM BARTHOLOMÆO, & FRATRIBUS.

Causa decisiva per Rotam pro Bartholomæo, & aliis.

De testamento condito coram Parocho, & testibus juxta formam, cum esset, de testamentis; Et an testes debeant esse omnino integri, istaque forma sit sollemnis, vel probatoria; Et incidenter de statutis laicalibus, an habeant locum in successione clerici.

S U M M A R I U M.

- 1 Falsitas.
- 2 Resolutiones causa.
- 3 Forma testandi coram Parocho, & duobus testibus in terris Ecclesiae attenditur etiam in prophanis.
- 4 Sed testes debent esse integri.
- 5 Defectus testium suppletur ab administratis.
- 6 Vel ab aliis testibus ultra rogatos.
- 7 Quod testes debeant esse rogati.
- 8 Declarantur.
- 9 Quod scheda preparatoria praestet administratum.
- 10 Administratum etiam resultat, ubi observetur ordo introitus successione.
- 11 De Statuto Tudertino in successione.
- 12 Quod in successione clerici non attendatur Statutum.
- 13 Contrarium verius remissive.
- 14 Ubi tenenda sit prima opinio, cessat si constat de diversa morientis voluntate.
- 15 Forma inducta in cap. cum esset, non est sollemnis, sed probatoria.
- 16 Sine parocho sufficiunt quatuor testes simplices.
- 17 Quod loco parochi sufficiat Confessarius ordinarius.
- 18 Curatorum in iuxta sit dispositio cap. cum esset.
- 19 Quomodo circa probationes deferendum sit, & an famine sint testes.
- 20 De conclusione, ut dicta forma testandi procedat solum in infirmo.
- 21 De historia legum civilium.
- 22 Et an debeat esse confessorius ordinarius, vel sufficiat quilibet.

D I S C. XXV.

Graviter infirmato Gregorio, atque accessit Notario, pro istum, eo dicente, conscripta fuit scheda testamentaria, stipulatio dilata ad diem sequentem juxta praescriptum casum in scriptis enuntiato conf. 119. Oldrad. Cūque sequenti die, ingravescente morbo, Notarius promissè haberi non posset, hic coram parocho, & duobus testibus idem Gregorius denudè disposuit eodem adamummodo modo, quo in dicta scheda hefferia die ipso dicente a Notario conscripta continetur, insinuando scilicet heredes, Martam, & Mariam sorores, cum quibusdam legitimis ad favorem Bartholomæi, & fratrum ex altera parte dicta sorore nepotem; Istit autem praetendentes ob testamenti invaliditatem aequalem intestatam successione, in introducta causa coram Ordinario, pro hereditibus testamentariae emanavit sententia, in gradu appellationis revocata per A. C. introductaeque causa in Rotam. Celsi sub die 20. Maji 1661. habito testamento pro invalido, pro omnium contentendum aequali intestata successione responsum fuit, ut patet ex disc. 351. inter eius impressos, confirmata 27. Februarii 1662. coram Boullemoni, neque, quod sciam, causa ulteriorum progressum habuit, vel quia partes acquieverint, vel se concordaverint, aut mutaverint defensores.

Dictarum resolutionum Rotaliun, ac etiam sententiae A. C. fundamentum fuit impetisio dicti testamenti, Non quidem ut dubitaretur, quod forma praescripta per text. in cap. cum esset, de testam. sufficiens non esset, cum in Statuto Ecclesiastico, (excepta Urbe ob Statutum disponens, ut servari debeat jus civile,) extra controversiam sit, ut ista testandi forma sufficiat, etiam ad causas prophanas, ex-

plane deductis per Fagnan. in eodem cap. cum esset, ubi more antiquorum Reperentium, multas hujus Decretalis lecturas refert, ac expendit, atque in idem plura colligit Bosslem. 3. mor. s. 1. l. 13. §. 1. n. 4. Quinimò plurimum sententia est, ut etiam in Statu Ecclesiae mediato id procedat.

Sed ex eo quod idem textus desiderat testes omnino integros, quales in proposito iudicari non fuerint, ob aliquas exceptiones, quae parochi, & testibus dabantur, praesertim quod parochus in adnotatione, quam de hoc actu fecerat, adiecit clausulam codicillarem, ac prohibitionem detrahere, atque clausulam de Notariorum stylo adici solitam, cumque de hoc fuisset querelatus coram Ordinario, in genere confessus est, id à testatore sibi injunctum non fuisse, sed quod Notarius ejus amicus illum formaliter sibi dederat, juxta quam testamentum per relationem ad dictam schedulam extendere deberet.

Mihi (scribenti pro testamentariis) reflectendo etiam ad solam veritatem, resolutiones non placeverunt, neque intellectus in earum obsequium captivari potuit, quoniam ubi etiam dicta exceptio, aliter (nimium tamen leve,) quae dabatur contra parochum, & duos testes ad id inducitur, eorum fidem minuerent, adeo ut dicendi non essent omnino integri, ac idonei, ut textus exigere videtur; Adhuc tamen hujusmodi exceptiones, ad exheredantiam sanatae, vel suppletæ remanere videbantur ex pluribus, quae ubi etiam singulariter, ac distinctè ponderatae, non essent efficacia, attamen simul junctae, cum regula, ut singulae que non praesunt, &c. abundare videbantur, ex recepta generali propositione, ut absumantur exceptiones à numero, ac admodum fiantur, vel suppleantur, ex his quae ceteris relatis habentur in specie apud Honded. conf. 77. n. 21. & seq. lib. 1. Circo. discept. 11. n. 11. & seq. ubi concordantur, & est regula generalis, de qua apud Burat. dec. 143. 149. & 123. Orthobon. dec. 200. & Frequentur, atque in Firmiana codicillarum, disc. 312. & 369. 2. 2. 2. proceditur cum hoc sensu.

Administrata verò plura erant; Et praesertim quod in eadem aula, in qua jacebat infirmus, plures alii aderant, qui examinati idem affirmabant; quamvis parochus, & non omnes, sed duo tantum ex eis rogasserint testes, quoniam licet alii ad id assumpti non essent, adhuc tamen de hoc testabantur, ideoque nulla videbatur dubitandi ratio, cur eis deferendum non esset ad plenam probationem de per se, multo verò magis ad dictum effectum administrandi.

Scilicet probantes pro venientibus ab intestato, insisterent in eo, quod testes testamento adhibendi, debent esse rogati, quodque de non rogatis nulla ratio habenda est ad text. in antihens. Rogati. Cod. de testibus, cum concordantibus; Idque requirit etiam in testamento condito juxta hanc formam juris canonici in cap. cum esset, est magis communis, & recepta opinio, ut ceteris relatis habetur apud Farinae. de testib. qu. 57. §. 2. n. 134. & 135. Gratian. discept. 93. n. 1. & seq. Fagnan. in eodem cap. cum esset, n. 17. & seq. Rota dec. 2. n. 21. & seq. post Gillan. ad Statum, & admittitur in proximis allegandis de decisione. Multo verò magis ex facti circumstantia in decessione ponderata praesertim in prima coram Celsi, quod dicti alii testes expulsi fuerant ab aula, in qua testator jacebat.

Verum id non videbatur movendum relevans, quoniam iste rogatus requisitus non est pro forma, vel sollemnitate praecisa, sed solum, ut ita constet, quod testator coram illis testibus animo deliberato testandi, ea verba protulerit, quodque non jocose, vel blandiendo ita dixerit, Ideoque ubi alii dicta circumstantia deliberatae voluntatis tunc reddere ad actum testandi, rogatus dicitur adesse, implicitus ac virtualis, qui sufficit, ut bene firmè Rota in Imolen. successione 18. Maji 1640. coram Cello, & habetur apud Gratian. dicta discept. 93. & latius apud Post. ubi supra eodem tit. 13. §. 5. n. 54. Multo verò magis, dum duo testes, qui ad formam dicti textus requiruntur, aderant expressè rogati, alii verò non rogati, & de quibusdam, non tamquam testamentariis, sed ad cautelam, ad comprobandum rei sinceritatem, tollendaeque suspitionem resultantem ab exceptionibus, quae testes testamentarii pati videbantur.

Alterum vehementem administratum resultare observabam ex dicta alia scheda, quae praecedenti die, ipso testatore dicente, per Notarium conscripta erat, dum in omnibus conformabat cum adnotatione parochi; Non quod dicta scheda preparatoria praesertim dispositionem contineret, cum vera sit conclusio, de qua apud Celsi. d. dec. 371. n. 1. & habetur pluries in praecedentibus, ut etiam in testamento ad pias causas, magis communiter receptum sit conf. 119.

Oldrad. sed ut ita constare diceretur de continuante voluntate ab initio habita, ac de sinceritate actus.

Et tertium vehementem administratum resultare observabam ex eo, quod testamentum contineret eundem ordinem intestatae successione à Tudertina Civitatis Statuto praescriptum, unde propterea cessabat omnis machinatio, ac falsitatis suspicio, ob quam rigorosè solemnitates in hac testamentorum materia per legem requiruntur, ut in praecedentibus ac seq. occasione testamenti inter liberos, vel ad pias causas advertitur; Omnibus etenim simul junctis, rei veritas nimium aperire probata videbatur.

Ex hujus etenim Civitatis Statuto diffinit. 2. rubr. 56. & de quo statuto Bart. mentionem habet conf. 8. lib. 1. successio delata est solis agnatis exclusis cognatis, atque sub agnatorum numero veniunt etiam sorores, & nepotes ex fratre, vel amita, cum etiam feminae dicantur agnatae, ex his, quae plenè habentur dec. 133. & 491. part. 9. rec. & pluries sub tit. de fideicom. Quamvis secus sit ad effectum Statuti 141. Urbis ut recedendo à d. dec. 491. habetur dec. 267. ead. p. 9. & in sua materia sub tit. de successione.

Adversus hoc ultimum administratum deductum ab ordine intellectus successione, Replicabant Scribentes in contrarium, (atque secunda decisio coram Boullemoni, admittit motivum,) quod scilicet cum ageretur de successione clerici, non intraret statutum laicale, sed attendi deberet ordo juris communis, cum quo praesumptio est, quod testator Statuto non subiectus, se conformare voluerit, juxta opinionem scriptam à Rota firmatam praesertim apud Orthob. de disc. 149. & in alia Tudertina, dec. 256. part. 11. recenr. & postea quoque dictum fuit in Urbinate. successione 11. Maji 1668. & in Alesia hereditatis 17. Junii 1669. coram Taja, & in aliis.

Id autem nullum probabile fundamentum habere videbatur; Tum ex his, quae habentur in sua materia sub tit. de succ. disc. 1. & in aliis pluries, super hujusmodi Statuti exclusivis cognatorum propter agnatos, ut non exorbitantia dici mereantur, sed potius juri, ac antiquis Romanorum, ac Italiae moribus conformia, dum jus novissimum, quod feminarum & cognatorum aequali successione admittit, fuit sub Justiniano in Graecia, juxta Grecorum mores, se probabilius ex motivo adulationis Tribonianum erga Theodoram; Unde propterea omnino probabilis est, ut moriens ab intestato, quamvis clericus, patrio statuto potius, quam juri communi novissimo à moribus patriae, totiusque Regionis extraneo, se conformare voluerit, cum clericatus non tollat naturalia, ut latius in dicta ejus sede sub tit. de successione pluries, praesertim in alia Tudertina.

Tum clarius quoniam ista est questio voluntatis, pro qua regulari quae solet, an magis unum, quam alterum jus attendi debeat; Et consequenter, admittit etiam dicta opinio (pro meo tamen sensu minus probabilis,) ut in dubio praesumptio sit, quod clericus in ejus successione, potius juris communis, quam statutarii ordinem servari voluerit; Attamen ista est simplex praesumptio juris, quae per contrariam probationem etiam praesumptivam, vel administrativam cessat; Ideoque ubi parochus, & duo testes testamentarii, ac alii testes ex ritelecti, nec non actus, qui altera die praecesserant, non sufficerent ad concludendum testamentum juxta dictam formam ad favorem extranei, atque ad faciendum cessare ordinem in testatae successione, Attamen absolutum mihi videbatur, ut superabundaret ad hanc effectum, ut intrare posset intestata (successio juxta ordinem Statuti, cum quo (sublata contraria praesumptione) constat quod testator se conformare voluerit; Ideoque meus intellectus percipere non poterat quomodo istud motivum neglectum sit.

Et nihilominus, ubi etiam agendum esset de substituendo testamentum, adhuc mihi videbatur, quod dictis exceptionibus non obstantibus, probationes abundarent; Quamvis etenim aliquorum sensus fuerit, ut text. in d. cap. cum esset, inducat formam praesertim; Attamen prioris erroneae est haec opinio, cum verius sit, ut inducat formam probatoriam, ut, alios cumulando, probat Boss. loc. supra cit. eod. tit. 13. §. 7. n. 61. Idque observabam ad evidenter probari ex triplici demonstratione.

Primo scilicet, quod textus contentatur praesertim vero fito, & duabus aliis personis idoneis, & tamen ex communi, ac recepto sensu DD. etiam sine parocho sufficiunt quatuor testes, quasi quod iste major numerus suppleat qualitatem, seu majorem fidem, quae parochi praestanda est; Ergo non est forma sollemnis, ac praecisa, quoniam si ita esset, deberet per necesse desiderari interventus parochi, sine quo tamen suffi-

sufficiunt quatuor testes simplices ex originali doctrina spectat. in tit. de Instrum. Edit. §. 12. nu. 12. & scribentes communitur in eodem c. cum esse, ubi presertim Abb. numer. 7. & Fagnan. nu. 59. Dec. conf. 283. sen. 284. nu. 7. cum segg. Magdalen. de nu. test. p. 2. cap. 8. nu. 9. & 10. Caval. dec. 497. n. 3. & communitur.

Secundo, quia ita desiderari debet pernece esse interven- tus parochi, & tamen receptum est, ut sufficiat confessarius ordinarius (non tamen accidentalis, ut declaravit Rota in Asina bonorum 21. Martii 1659. coram Verosio, ut per Magdalen. dicto cap. 8. nu. 5. Capyc. Latr. decif. 12. Rovit. dec. 95. Orthob. decif. 143. dicta Imolen. successiois coram Cer- ro, & in dicta Asina, ac in aliis recollectis per rub. de tes- tam. cap. 23.

Et tertio quoniam ipsa Decretalis, expressè damnando id, quod per leges humanas statutum est, & quæ tunc de re- centi recepta, atque usi recipi cœpta, juxta historiam lega- lem, de qua sub tit. de servitut. disc. 1. dubitandi ansam præbebant; Assignata ratione Divini oraculi, quod in ore quorum, vel trium facti omne verbum; Illaque ratione ar- guta, indubitatum est, ut forma sit probatoria, non autem solemnis; Ad eod. Bur. super hoc decretali, credat, ut ne- que dictus numerus sit necessarius, eò quia Papa contra Divinum oraculum statueri non valeat; Et quamvis ista sit opinio singulari, & non habeat sequaces; Attamen ut ad- vertitur supra disc. 6. & latè expendit Fagnan. eod. cap. cum esse, nu. 55. & segg. id provenit ratione subjectæ materiæ, ob majorem suspicionem, ob quam major desideratur probatio; Igitur firmum remanet, istam esse formam pro- batoriam, ideoque legaleciam ineptiam esse, desuper cer- tam uniformem, ac generalem regulam statueri; Non quidem ut minor numerus sufficiat, dum ita majores nostri receperunt, sed posito numero, ut circa majorem, vel mi- norem fidem testibus præstandam, facti circumstantiæ, at- que ratio, majores, vel minoris suspicionis, totum regula- re debeant; Ideoque licet magis communitur nostri teneant, ut etiam in hac testandi forma, formæ non sint testes ido- nei, ex relatis per Fagnan. ibid. nu. 36. Attamen, id re- cte procedit ubi sint solum duo cum parochio, vel quatuor in totum, secus autem si alia accedat suppletio, ut de fo- minis, Rot. dec. 116. nu. 15. par. 6. recent. cum aliis collectis per Boss. d. tit. 13. §. 5. nu. 52.

Declaratio autem admissa in dicta Asina bonorum 21. Martii 1659. coram Verosio, confirmata 6. Januarii 1660. ut hæc forma testandi admittenda sit solum in infirmo, non autem in eo, qui in statu salutis testetur, ex autoritate Guid. Pap. dec. 543. nu. 11. & 12. & Cenec. collectan. 159. nu. 7. cum quo pertransit Barbol. in collectan. ad eun- dem cap. cum esse, nu. 8. Nullo pacto videtur vera, quoniam licet text. in ea casus quidam supponat, quod ille testator esset graviter infirmus, attamen non est ea ratio resolutionis, sed altera dicti oraculi Divini, idque enun- ciatur, quoniam ita casus præbebat, ut late istam opinio- nem reprobandam, probant Fagnan. in dicto cap. cum esse, nu. 68. & segg. Rubens de testam. cap. 33. n. 50. & segg. Boss. d. tit. 3. moral. tit. 13. §. 1. n. 6.

Ac etiam quia, cum juxta dictam historiam legum ci- vilium, inventio de recenti sequuta esset inter annum 1530. & 1540. atque ut eodem discurs. 1. de servitut. advertitur, dictarum Legum usus ex quodam decreto Imperia- li quoque demandatus fuerit; Hinc proinde Pontifex Ale- xander. III. præfatæ decretalis Author, creatus de anno 1159. atque defunctus circa annum 1180. & sic circa ea tempora, vel proxima, ne in terris Ecclesiæ daretur aditus, ut Imperator, ipsi Pontifici, & Ecclesiæ infensus (ut chroni- cæ nimper docent) auctoritatem exerceret, ita indefinitè cavet, ut non cum hujusmodi legibus, sed cum oraculo Divi- no procedi deberet; Igitur omnibus his attentis, omnino im- probabilis, nullique fundamentum inmixta videtur dicti restrictio.

Non improbabilis tamen est altera, de qua in ead. decisio- ne Asina, ut non sufficiat quilibet confessarius accidentalis, vel adventicius, debet esse ordinarius, tamquam subroga- tus loco parochi, dum Decretalis ponderat, ut sit presby- ter fuscus. Cumque communis schola Doctorum ut supra, et- iam sine parochio, vel confessorio admittat quatuor testes, hinc proinde spectato sine, seu ratione, pro facti qualitate, idem quoque intelligendum circa casu videtur, ut æquipollens nempe sufficiat, juxta facti circumstantias.

ADNOTAT. AD DISC. XXV.

DE Testamento condito coram Parocho ad formam cap. cum esse, non aditus occasio disputandi, præ-

terquam in casu, de quo supra disc. 11. ubi quod in Urbe non attendatur ista forma, cum ex statu servandum sit jus civile.

Decisio autem edita coram Bourlemont est impressa decif. 404. part. 13. rec.

ROMANA TESTAMENTI DE MONALDENSIBUS PRO CARAFELLIS, CUM CREDITORIBUS PATRIMONII MONALDENSIS.

Discursus pro veritate.

De testamento inter liberos, quibus solemnita- tibus subjaceat; Et quid ad ejus perfectionem, ac validitatem exigat.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 De recognitione schedule testamentaria per testes habentes notam manum.
3 De statuto exclusivo femininarum.
4 Testis pubes deponere potest, de iis que vidit tempore pu- pillaris ætatis.
5 De adminiculis super recognitione.
6 Imperfectio voluntatis cadit etiam in testamento inter li- beros, & ad pias causas, & n. 15.
7 Schedule sine testibus sufficit.
8 Quæstiones eadem super hoc testamento inter liberos sunt etiam facti.
9 Ex quibus de sumatur perfectio voluntatis.
10 Ex observantia deferuntur scripturæ etiam infirmi testa- menti.
11 De actibus denotantibus observantiam.
12 Possessio referuntur ad causam licitam.
13 De aliis adminiculis.
14 De alio casu in eadem materia testamenti inter liberos.
15 De eadem conclusio, de qua n. 6.
16 Privilegium testamenti inter liberos non est retorquen- dum.
17 Et an procedat inter eosdem, cum quibus inæqualiter est dispositum.

D I S C. XXVI.

Postquam, cum præsupposito mortis Alexandri Monal- densis ab intestato, habite fuerint in Congregatione Baronum disputationes, de quibus habetur actum sub tit. de feudis ad materiam Bullæ Baronum, disc. 77. cum plur. segg. detecta fuit quedam schedule testamentaria inter ejus- dem Alexandri scripturas remansit, ab ejus fiduciario con- scripta, ab ipso verò subscripta, atque septem ejus sigilli im- pressionibus munita, in qua, sentio, ac expressè dicitur, ut quamvis esset in ea forma privata scripturæ, valere tamen deberet tamquam validum, ac perfectum testamentum, pe- rinde, ac si ad publicam formam redactum esset; Et in qua schedule, scripto hæredæ Nicolao filio ex prima uxore, ac etiam altero filio procreando, ac ventre prægnante secun- dæ uxoris, quatenus esset masculus, in eventum quod esset femina, mandavit vocari debere Anglicam, eique (ubi carnaliter nuberet,) reliquit eadem summam futu- rum 30. m. quam, ut ex supra allegatis locis patet, dictus Nicolaus frater in ejus testamento postea eidem reliquit; Quare ita cessantibus omnibus difficultatibus, quæ vigeant in casu dicti præsuppositi intestatæ mortis Alexandri, dum stante hoc legato, Anglicæ hypothecæ legem pro le- gato competentem traheret usque à tempore mortis testa- toris sequente de anno 1623. atque ita excluderet, omnes in- termedios Nicolai fratris creditores, quibus dictum lega- tum ab ipso Nicolao factum præjudicare non poterat, ex ibi deductis; Hinc proinde, in congressibus habitis pro dictio- ne causæ, discursus pro veritate, juxta laudabilem sty- lum habitus desuper fuit.

Dux autem erant inspectiones; Primò scilicet in facto super recognitione dictæ subscriptionis, ac sigillorum facta per duos testes habentes notam manum; Et secundo in ju- re, an scilicet, posita etiam sufficienti recognitione, dicta schedule sufficiat, necne.

Quoad primam: deducebam eadem, quæ de Curie sty- lo, deducta habentur supra disc. 6. super sufficienti recogni- tione

tionem hujusmodi schedularum, etiam per testes habentes notam manum. Eaque fortius procedere dicebam in hac facti specie, quam in illa, dum in prædicto dispositio habebat verifimilitudinis assentientiam, disponendo id, quod dispo- nit Statutum Urbis, quod conformat antiquorum Roma- norum, ac Italicæ moribus, juxta ea, quæ habentur in Tu- derrina disc. præcedent. ac in sua materia sub tit. de succes- sion. Adeo ut testator ita prudenter ditimere voluerit dubi- tationem, quæ (pro meo tamen sensu male,) habetur super distinctione bonorum intra, vel extra territorium sta- tuentis, cum de converso in dicto alio casu, de quo disc. 1. potius urgeret verifimilitudinis resistentia.

Et quamvis unus ex dictis testibus, factò calculo ætatis, adhuc esset impubes de tempore mortis dicti Alexandri. Non tamen videbatur objectum considerabile, quoniam cum ageretur de materia mixta pendente, partim à judicio intellectus, magis verò à sensu corporis, eo quia vidisset pluries dictum Alexandrum scribere, atque characteris noti- tiam acquisivisset; Hinc proinde dicebam intrare conclusio- nem, quod testis post tempore pubertatis, ubi presertim quæ vidit, vel scivit tempore pupillaris ætatis, ubi presertim id perculerat tempus promove pubertatis, Glof. in l. 3. §. Julia. ff. de testib. ubi Bart. nu. 2. Mascard. de probat. con- clus. 1247. nu. 11. cum seg. plenè Farinac. de testam. qu. 48. n. 53. cum seg. Rot. dec. 220. n. 7. & 8. part. 2. diverfor. & dec. 75. n. 9. par. 1. rec.

Et nihilominus si que exinde resultaret exceptio, que præfatis testibus fidem minueret, adhuc tamen dupliciter ni- tum de facili hujusmodi exceptionem suppleri dicebam; Primò scilicet cum alio aliam recognitionis speciem in jure magis cognitam per comparationem cum aliis scriptu- ris certis, ut in specie Rot. apud Baratt. dec. 475. nu. 6. cum aliis deductis eodem disc. 6. Et secundo claris accedentibus adminiculis, quæ infra procedunt circa perfectionem voluntatis, ex pariter vera, & recepta conclusione, quod testes aliquas exceptiones patientes, supplerent per admini- cula, ex deductis per Farinac. de test. quæf. 62. nu. 335. & seg. & habetur pluries in sua probationum materia sub tit. de iudiciis; Unde propterea ex adminiculis præsertim ista prima inspectio videbatur plana.

Quo verò ad alteram inspectionem, nulla cadebat dubi- tatio, ut posita perfectione voluntatis, quia nempe dicta schedule subscripta, & sigillata fuisset, cum determinato animo testandi, ac cupis actum deventum esset, illa suf- ficeret, quamvis nullo teste munita esset; Ut enim in præ- cedentibus advertitur in proposito testamenti ad pias cau- sas, præsertim disc. 14. difficultas, que in aliquorum sensu in ea testamenti specie cadit circa necessitate testium, re- sultat à dispositione text. in cap. relatum, de testam. per quem juxta Divinum oraculum, saltem duo testes desiderari videntur; Et tamen ut loco citat. habetur, magis commu- nitur, ac hodie extra conroversiam receptum est, ut cessante obstaculo imperfectionis voluntatis, etiam sola schedule sine testibus sufficiat, ducto argumento ab his, quæ in jure disposita sunt per text. in Auth. inter liberos, C. de testamen. Baratt. decif. 475. numer. 1. decif. 50. par. 12. rec. (ubi de testamento militari) in testamento patris inter libe- ros, ex deductis d. disc. 14. ideoque in hac specie casus est in jure indubitatus, dum adinstar, i) trahitur ad alium si- milem testamentum ad pias causas, ut d. dec. 475. Bar. & in aliis, de quibus d. disc. 14.

Hinc proinde (ut in eadem materia testamenti ad pias causas habetur præsertim disc. 13. & 14.) omnes quæstiones in proposito, videntur potius facti, seu applicationis, quam juris, quoniam scilicet defectus sit solius circa solemnitates à jure positivo inductas, vel potius circa imperfec- tionem voluntatis, ut primo casu dispositio valida sit, se- cus autem in secundo.

Et consequenter, cum in hac facti specie, certa de facto videretur veritas schedule, sola dubitandi ratio cadebat super eodem puncto, de quo supra, disc. 14. an scilicet illa conclusa esset animo determinato tunc testandi, adeo ut voluntas non esset amplius ambulatoria, atque ut nostri dicunt in via, sed esset determinata, ac potius in termino, quoties dictæ determinationis argumenta non accedant ex ibi deductis.

Applicando autem ad rem: Veritas videbatur, ut verfa- remur in hac secunda parte voluntatis determinate, atque ad terminum redactæ; Tum quia expressè, ac in verbis ita dicitur, unde propterea rectè intrare videtur vulgaris regula text. in l. ille, aut ille, ff. de leg. tertio, quod in cla- ris, & expressis non intrant argumenta, & ambiguitates

Tum fortius ob subsequantam observantiam, cui nimum deferendum est, cum receptum habeamus, ut illa attendenda veniat, etiam ad fortiorem effectum præstandi fidem scripturæ informi, & que de per se apta non esset ad probandum testamentum validum, ac perfectum, ex iis, quæ cæteris relatis habentur plene deducta per Rotam, de- cif. 346. part. 11. recent. & infra in Bononien. testam. de Cospiis, disc. 66.

Observantia verò ex pluribus resultare videbatur; Primò scilicet ex ea circumstantia, que in facto supponebatur, quod cum ex ventre prægnante secunde uxoris pro- diisset femina, cujus mater aliud sibi gratum nomen illi imponere volebat; Nicolaus frater se opposuit, atque voluit, ut apponeretur (ut appositum fuit,) nomen Angeli- cæ, eo quia ita pater in testamento ordinaverat; Secundo, quia dictus Nicolaus masculus doæc vixit, universum ad- senu tamquam dominus possedit, ac administravit, itaque de illo dispositus quod circa delictum, ac usurpationem bonorum sororis pupille sub ejus educatione, ac tutela vi- ventis, sequi non potuisset, dum (posito casu mortis patri- ab intestato,) in castris, ac bonis existentibus extra districtum Urbis, cessabat ut supra copulativa subsecutio personarum, & bonorum, & consequenter ad limites ju- ris communis, æqualis erat successio masculi, & femi- næ; Ideoque intrat propositio, de qua præsertim Bart. & alii in l. geris, ff. de acquir. hered. cum concordat Menoch. lib. 4. præf. 100. quod ubi dari potest causa licita possidendi, ad illam potius, quam ad illicitam posse referenda est, & consequenter inferuntur ad additionem; Et tertio fortiter, ob identitatem summæ futurorum 30. m. quam dictus Nico- laus matriæ sorori pro dote reliquit eo modo, quo in dicta schedule continetur.

Ethi accedere observabam alias dictæ schedule circum- stantias, determinatam voluntatem fuadentes, quod scilicet esset nuda, & cum anno, die, & loco: Et quod magis non solum subscipione munita, sed etiam septem impres- sionibus ejus consueti sigilli; Ideoque his omnibus simul jun- ctis, cum consuetæ regula, ut singula que non presumunt, &c. in ambiguis voluntatis quæstionibus perpetuo attendenda, atque dicto præsupposito casu videbatur planus Non ta- men certum, ac maturum iudicium pro veritate desuper ef- formari potuit, dum id absque disputationis trutinæ sequi non poterat, quoniam incertum est quid in contrarium in fa- cto deduci possit.

In eodem tamen proposito testamenti inter liberos, in Fa- plerique alios casibus, in quibus disputandi, vel consulendi occasio dedit, pariter ad hunc punctum perfectionis, vel imperfectionis voluntatis quæstio reduci consuevit, præsertim in una Imolen. super testamento cupidam nobilis viri, qui schedulem informem suam manu conscriptam in statu valido, tradiderat cuidam religioso, ut in formam nitidam, beneque ordinatam redigeret, ut sequutum fuit, dictam- que nitidam, ac bene ordinatam schedulem eidem testator in crinio reposuit, quodque improvviso morbo prestis, mandavit eam extrahi, sibi que afferri, eo quia volebat sub- scribere, atque secundum eam testari, verum subsequuta mors id impeditivi. Unde propterea orta fuit dubitatio, an ex his resultaret validi, & perfecta dispositio: Atque de- super pro veritate consultus in aliorum Advocatorum con- gressu ad hunc effectum.

Fui in voto, (cui alii pro majori parte adhererunt,) quod ubi in dicta schedule contineretur solum dispositio- nes inter ipsius testatoris filios, adeo ageretur de puris terminis testamenti inter liberos, adhuc dubitari posset de perfectione voluntatis, juxta magis communitur receptum conf. 119. Oldrad. ex iis, quæ habentur in proposito testa- menti ad pias causas supra, discurs. 12. dum alter actus per- ficiens explicandus erat; Verum inevitabilis difficultas in eo consistebat, quod de hoc non ageretur pro jure, ac inter- esse filiorum, quorum respectu (data æqualitate) idem 16 erat quod pater testatus, vel intestatus decessisset, Sed erat in ordine ad substitutiones, ac fideicommissa ad favorem transversalium, & consequenter extra liberos, quibus po- tuit testamentum præjudicabat, Ideoque illud ad limites juris communis pro ipsius validitate utramque solemnitate ac voluntatis perfectionem desiderabat.

Ideo enim testamentum inter liberos non subjacet solemnitatibus juris positivi, sed sola probatio naturalis in eo suf- ficit, quoniam est potius distributio, quam dispositio, seu explicatio ejus quod à jure dispositum est. Unde propte- rea, ubi etiam absque mixtura extraneorum, de solo jure liberorum ageretur, si dispositio continet inter ipsosmet liberos

liberos notabilem inequalitatem, adhuc istud privilegium non intrat, juxta opinionem Castr. & Salic. *hoc aliorum in Auth. hoc inter liberos, Cod. de testament. Roman. disc. 385. num. 5. ubi Adden. Dec. conf. 105. num. 6. libr. 1. Magdal. de num. test. &c. cap. 16. num. 49. Merlin. de legit. libr. 5. tit. 2. quest. 3. num. 12. Capyc. Larr. consil. 132. num. 24. Thefaur. quest. for. lib. 4. quest. 34. num. 3. Rub. de testamen. cap. 52. num. 151. & seqq. Ex ea clara, & evidenti ratione, quia dictæ juris positivi solemnitates remissa censentur ex presumptione cessantis fraudis in parte, qui æqualiter omnes filios diligere præsumitur, ideoque ubi cessat dicta ratio, cessare debet, & ipsa juris dispositio, ne alioquin aliqui ex filiis machinationem faciant in supplantationem aliorum, quidquid immaturè, una tantum parte informante, dicatur per Rot. decif. 79. num. 5. part. 1. recent. ubi allegantur Sarr. Giovagnon, & Gratian. Igitur multo magis, & extra controversiam, ubi in præjudicium omnium filiorum ad favorem extrancorum, quorum nomine veniunt omnes, qui non sint liberi; Et de ista materia inter liberos, habetur etiam infra conf. 75.*

ANNOTAT. AD DISC. XXVI. & XXVII.

Agitur in his discursibus de testamento patris inter liberos, de quo pariter agitur in hoc eodem titulo. *disc. conf. 86.*

**ALBANEN. HEREDITATIS
PRO VICTORIA, ET JULIA DE PASCIUTTIS,
CUM MONASTERIO ALBANI.**

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Monasterio, postea concordatus.

De eadem materia testamenti inter liberos, ubi inæqualiter cum eis dispositum sit; Et aliqua de testamento condito tempore pestis.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Civilis firma possessio resolutans ex statuto continuativo, est sufficiens ad mantentionem.
- 3 Declaratur, quando id procedat, vel respectivo cesset.
- 4 Item non suffragatur heredi ab intestato impugnanti testamentum adversus heredem testamentarium.
- 5 Testamentum tempore pestis sufficit coram quinque testibus.
- 6 De testamento imperfecto inter liberos.
- 7 Quid data inter eos inæqualitate.
- 8 An dispositio in ex imperfecto, sanet defectum resolutantem a præteritione aliorum filiorum.
- 9 An in testamento inter liberos subintelligatur clausula codicillaris.
- 10 De Statuto Urbis 147. de quibus agnatis intelligatur.

D I S C. XXVII.

DE tempore pestis in Urbe, aliisque locis adiacentibus, præsertim in oppido Neptuni gratias, Joseph de Pasciutis, opinando jam providisse tres filias, duas scilicet moniales profectas, & alteram novitiam, alias duas inuptas heredes inhiitit, quas aliarum fororum Monialium curæ, & charitati commendavit ut curarent congruè illas collocare in matrimonio carnali, vel spirituali cum bonis, quæ detractis dicitis moniales in hereditate remanebant, ita necere erga dictas moniales utpote bene provisas se gerendo, cum signis amaris, ac exultationis. Cumque sequuta morte testatoris, dictæ puellæ cum bonis in hereditate remansissent, vitiis æqualibus nupsissent, hinc præterea ceperrunt dictæ moniales, seu eorum Monasterium æqualem successorem ab intestato, non obstante testamento prædicto, cupis nullitatem ex duplici capite pro eis Scribentes allegabant; Primum scilicet ex defectu solemnitates non intervenerunt numeri septem testium, quinimo nec quinque, stante quod confectum erat coram eis in forma privata, atque de ejus tenore deponant solum tres, vel quatuor, ob unius, vel duorum mortem; Et secundo ob præteritionem dicarum trium filiarum, unde propterea stante Statuto Urbis continuatio possessionis defuncti in heredes suos, dum ex recepta sententia ista possessio habilis est ad mantentionem, istam ab A. C. obtinuerunt, sed interposita appellatione, illiusque causa per Signaturam commissa in Rota cum clausula translativa executionis, id occasio-

nem præbuit concordia, qua mediante, controversia finem habuit.

In hujusmodi autem disputationibus habitis, tam coram A. C. quam in Signatura, tres inspectiones habitæ fuerunt; Una ordinis super competenti interdici retinenda ex dicto Statuto continuativo, an scilicet illud intraret, nec ne; Altera super invaliditate testamenti ex defectu solemnitates; Et tertia in eadem invaliditas tolleretur ex clausula codicillaris, quod de jure subintelligenda esset, dum testamentum rudi modo per pharmacopolan confectum, dictam clausulam, vel alias à Notario apponi solitas, non continebant.

Quoad primam; Scribens pro dictis puellis reis conventis scriptis heredibus, non negabam, ut hujusmodi ficta, seu civilissima possessio statutaria esset apud ad mantentionem juxta receptam propositionem, de qua plenè Post. de mantent. observ. 54. & Amat. resol. 39. atque docet praxis quotidiana; Verum dicebam, id cessare, quoties naturalis possessio bonorum hereditarium per alium apprehensa sit, cum tunc illa civilissima dicatur interverfa, nisi Statutum habeat decretum irritans, quod possessionem hereditate jacente captam omnino inficiat, ex deductis in materia per Gabr. de acquir. poss. consil. 9. numer. 18. Amat. d. resol. 39. ubi latè de materia, Rota dec. 263. nu. 2. part. 2. rec. Inter ammen. fideicommissi 28. Junii 1651. coram Bichio inter suas decif. 476. cum aliis per Amat. & Post. ubi supra; Et contra Scribentes in contrarium nil deducebant quod stringeret dum Statutum Urbis non continere illud decretum irritans, quod continetur in aliquibus Statutis, de quibus *Sub tit. de heredo. & sub tit. de iudiciis.*

Clarius verò dicebam ut limitatio prædicta intraret, cum non ageretur de possessione merè intrusiva, & sine aliquo titulo saltim colorato, quo casu fingente Statuto possessionem semper planam, probabiliter dici potest, talem possessionem naturalem, utpote posteriorem, & turbatam non impedire prioris fidei possessoris mantentionem, ex deductis in specie per Post. ubi supra, cum aliis, que passim recepta habemus in mantentione competente consuetudinario anteriori adversus posteriorem possessorem de facto, dum erat possessio titulata jure testamenti, & insinuationis heredis.

Et hinc resulabat altera limitatio, ut Statutum continuativum non profit heredi ab intestato contra testamentarium, cum illud non dicatur operativum contra morientis voluntatem, non obstante præterita nullitate testamenti, cum hæc exceptio tanquam altioris indaginis, ac respiciens peccatum, utpote prius canonizanda non possit dictum effectum operari, ut in allegata Inter ammen. fideicommissi coram Bichio, & in individuo consimilis controversia inter duos fratres, quorum unus possidebat vigore testamenti patris, alter verò veniebat ab intestato ob dicti testamenti præsentiam nullitatem ex capite præteritionis habetur in *Leodiens. dominii 10. Januarii 1650. coram Cerro; Sed quavis hæc stringeret, neque per Scribentes in contrarium quid relevans deduceretur; Attamen Judex procedendo cum quadam non scripta aequitate, opinatus testamentum invaliditatem mantentionem concessit, ex bono forsitan sine inducendi partes ad concordiam, ut stante difficultate habitæ per Signaturam, sequutum fuit.*

Quo verò ad reliquas duas inspectiones respicientes nullitatem testamenti, ac merito negotii principalis; Circa primam deductam ex defectu legitimæ numeri testium, inspecta dispositione juris civilis, neglecta illa juris canonici in *cap. cum esset de testamentis*, ob Statutum Urbis mandans in casibus, in quibus ab eodem Statuto provium non est servari debere jus civile; Duplex iter dicebam hujusmodi defectum non obflare; Primum scilicet, quia tractabatur de testamento confecto tempore pestis, quod etiam inter extrancos sufficit cor. quinque testibus, ut ceteris allegatis firmatur per Rot. dec. 356. nu. 8. part. 6. rec. ubi quod sententia Baldi videtur æquiva, & recipienda.

Fortius autem stante Constitutione, seu decreto edito per Alexand. VII. occasione ejusdem pestis in Urbe grassantis super testamentorum invaliditate cum eodem numero; Licet enim Constitutio, seu decretum prædictum subsequeretur hoc testamentum, ac esset pro Urbe tantum, nulla facta mentione districtus, ita ut suffragari non posset tanquam lex in ratione autoritativa, dicebam tamen, ut nimium illud attendendum esset, in ratione interpretativa, & tanquam magistralis canonizatio dictæ acquiris opinionis, quam etiam prius Rota canonizaverat; Verum super hoc aberat difficultas, stante morte unius, vel duorum testium

ita ut

ita ut ad formam publicam testamentum reduci non posset.

Verum cessare videbatur necessitas assumendi has inspectiones ex altero fundamento, quod non ageretur de testamento inter extrancos, in quo hujusmodi difficultas cadit, sed de illo inter liberos, inter quos juris positivi solemnitates non attenduntur, sed duo testes, vel alia species probationis naturalis sufficiens, atque solum imperfectis voluntariis; Adintra eorum, quæ habentur de testamentis ad privas causas, vel vigore indolorum, juxta dispositionem text. in *lib. ac consil. 5. & ex imperfecto, C. de testam. ubi communitur Scribentes*, de quibus latè modern. Rub. de testam. ad privas causas cap. 21. a. num. 90. ad 99. ubi quoad id non solum est commune apud DD. sed etiam apud omnia mandata Tribunalia receptum, & disc. præc.

Adversus hoc fundamentum, respondebant Scribentes in contrarium, id procedere data inter liberos æqualitate ita ut æqualis concurrat favor omnium liberorum, quibus ita lex providere voluit, fecit autem data inæqualitate, ob quam alii ex liberis agant ex favore, alii verò de odio, juxta opinionem, in qua anæstignanus reputari solet Roman. conf. 385. & sequuntur ceteri plenè collecti per Magdalen. de num. testium, part. 1. cap. 16. nu. 137. cum seq. cum aliis disc. præc.

Pro hujusmodi objecti solutione dicebam, quod licet plerique istam opinionem teneant, ut supra; Alii verò, curando diversas opiniones concordare, distinguunt, quod aut inæqualitas est modica, & procedat regula text. *disc. 5. ex imperfecto*, Aut est magna, & intrat limitatio, & que distinctio originaliter tribuitur Curio juniori in *dicto 5. ex imperfecto*, nu. 149. & hæc sequuntur plures congesti ab eod. Magdalen. ubi supra, numer. 148. Et in ceteris sentiri videtur Merlin. qui principaliter agit de sequenti puncto, an scilicet dispositio dicti textus salvet nullitatem mortentem ad defectu præteritionis; Nihilominus spectato numero, ac pondere DD. eorumque rationibus, & fundamentis, magis communis, ac probabilis videtur opinio, cui antesignatum tribuit Castrum, in eodem 5. ex imperfecto, numer. 3. ut scilicet indistinctè recipienda sit regula, ex ratione per Castrum, ponderata, quod utilitas hujus privilegii in hoc consistit, nam alias statutum, ac frustratorum remaneret, si solum procederet deberet in casu æqualitatis, in quo testamentum nullus esset operativus, cum eadem successio deferatur ab intestato, ut firmant Vasq. Mantie. & ceteri, de quibus Magdalen. ubi supra, numer. 147. & 150. cum seqq. ubi bene probat hæc opinionem Castrum. Etenim magis communem, atque validiorem fundamentis roboratam, & sequuntur ceteri, de quibus Giovagnon. consil. 6. num. 8. cum sequen. & consil. 7. numer. 11. cum sequen. lib. 2. ac sentit Rota in *dicta Leodiens. dominii 10. Januarii 1650. coram Cerro decif. 79. part. 1. recent. numer. 5.* Nisi tamen magna inæqualitas, & alieque facti circumstantie inducerent probabilem machinationis suspitionem, ob quam lex tot solemnitates in testamentis desideravit, quod in presenti dici non poterat, dum qualitas insinuatorum hanc suspensionem excluderet, atque actus sinceritatem probabat iustum motum, ex quo pater ad ita inæqualiter disponendum motus fuit, ut infra.

Demum quoad tertiam inspectionem, nullitatis hujus testamenti resolutans a præteritione dicarum trium filiarum; Ubi in eodem testamento expressè adjecta esset clausula codicillaris, ista nullitas nullius esset momenti, cum dos dictis filiabus præteritis data, & absque dubio imputanda, absorberet eas detractiones, que alias in casu restitutionis hereditatis in vim dictæ clausulæ sibi competenter; Quia verò ea non legebatur, hinc more Advocatorum, (frequenter substantia cum insubstantibus committentes, ob varietatem ingeniorum judicantium, qui plerique vera recientes, minus vera amplectuntur,) deducebam opinionem eorum, de quibus Magdalen. *dicta part. 1. cap. 16. num. 42. & seq. & num. 60. & Merlin. de legitimis, lib. 5. tit. 2. q. 3. num. 1. cum seqq.* quod scilicet dispositio dicti text. in 5. ex imperfecto, hujusmodi defectum etiam sanet; Verum inspecta veritate hoc erat fundamentum etiam sanet; Verum inspecta veritate, & vera sententia, de qua apud Magdalen. & Merlin. ubi supra, textus prædictus procedat quoad solemnitates probatorias, non autem quoad necessitates insinuat, ut infra ad hæc materiam nullitatis ex causa præteritionis, disc. 57. & seqq.

Alterum verò fundamentum magis probabile erat, quod in testamento patris condito inter liberos, vel ratione liciti ardoris, vel ex altera simplicitatis, que in patre disponen-

te inter liberos excusatur, ad instar militis, (cui pater in hac parte equiparatur,) de jure censetur inesse clausula codicillaris, vel altera, si quod agitur, juxta celeberrimam glossam *l. coherendi, §. cum filio, verb. non valuit, ff. de vulgar. v. opinione* ab omnibus communiter approbatam esse dicit Boer. decif. 240. numer. 6. post med. vers. & non valet, & post antiquiores ab eis relatos firmant Clar. 5. testamentum, q. 8. num. 7. Grass. de success. 5. testamentum, quest. 11. numer. 10. vob. hoc tamen (Mantie. de consuet. lib. 6. tit. 2. num. 33. & bene Vasquez, (qui hinc inde materiam doctè discursit,) de successuum progressu, lib. 3. §. 30. de codicillis, num. 43. & admittit etiam Rota in *dicta Leodiens. coram Cerro, 15. q.* clausula postea, dum præteritio non erat ignoranter, sed scienter, intrat de plano gravamen filiorum præteritorum resistentium scriptis heredibus, retenta solum legitima, que in presenti absque dubio absorbebatur à dote data dictis filiabus, quas non dubitabatur esse scienter præteritas, dum in testamento expressè illarum mentio habitæ erat ex plenè deductis in materia per Fusar. de substitut. 2. 569. & passim.

Fortius autem, ac penè indubitatur dicta conclusio de subintelligendo istam clausulam codicillarem intrabat in hac facti specie, dum evidenter constabat, quod præteritio aliarum filiarum facta non erat sine causa, & ex defectu patris amoris, seu ex odio irrationabili, (quibus casibus dubitari potest de conclusionem ob deficientem rationem liciti ardoris, vel alteram excusandæ simplicitatis) dum facta erat ex iusto, ac rationabili motivo providendi puellas, que non provise remanebant, majori auxilio, ac provisione indigentes, utpote parentibus destituta, dum alia erant jam bene provisa cum matrimonio spirituali, & cum congrua dote, dum constabat patrem eas non præterisse ex odio, quoniam in testamento honorifico tractaverat, eisdem committendo curam, & collocationem dicarum fororum, que non provise remanebant.

Et magis de plano, stante Statuto Urbis 147. per quod 19 disponitur, ut filia à patre vivente cum dote congrua collocata aliud præterendere non possint, etiam ratione supplementi legitime recteque possint præteriri, quoties pater disposuit in agnatos, sub quorum nomine venire alias filias, quoniam etiam femina dicuntur agnate, sumavit plenè Rota in *Romana supplemento legitime 23. Junii 1643. coram Cerro post Merlin. de legit. decif. 146. alias decif. 491. part. 9. recent. Et licet à dicta decisione recessum sit 15. Aprilis 1664. coram eodem decif. 143. post eundem Merlin. decif. 267. dicta part. 9. quod scilicet id intelligatur in casu masculis ad agnationis conservationem aptis, atque hæc posterior decisio videbatur probabilior; Attamen si in hoc fecerit Rota, multò magis testator, putando id verum, decipi potuit Ideoque legitimus rigor ex hoc defectu impugnandi testamenti ob solum non servatam formalitatem à juris subtilitate manentem, mihi nunquam placuit, cum spectari debeat substantia veritatis, & an dicta ratio simplicitatis patris disponentis inter liberos intrat, nec ne.*

**ROMANA TESTAMENTI MILITARIS
PRO VELLIS, ET MUTIS, ET ALIIS.**

Responsum pro veritate in casu postea decifio per Rotam junctæ Responsum.

De testamento militari, an hodie sit in usu, Et an milites nostri temporis gaudeant privilegii militaris; ac de requisitis dicti testamenti militaris; Et an intret favor, vel privilegium causæ piæ, ubi hæc non immediate, sed mediatè vocata est.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Resolutiones causæ.
- 3 An privilegia militaria competant militibus nostri temporis.
- 4 De ratione, ob quam militibus concedatur testari sine solemnitatibus.
- 5 Que proprie sint privilegia militaria.
- 6 De defectibus qui attenduntur in testamento militari, & qui non.
- 7 De testamento militis muti, & surdi, an valet.
- 8 Non procedit testamentum militare, ubi constructum est extra castra.
- 9 Et quid ubi in castris.
- 10 De eodem, & quando subsineatur testamentum militare.

11 De